

VÝROČNÁ ŠTATISTICKÁ SPRÁVA
O MIGRÁCII A MEDZINÁRODNEJ
OCHRANE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE
(REFERENČNÝ ROK 2009)

Výročná štatistická správa o migrácii a medzinárodnej ochrane v Slovenskej republike

(Referenčný rok 2009)

Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť (European Migration Network)

august 2011
Bratislava

Európska migračná sieť bola založená rozhodnutím Rady 2008/381/ES a je financovaná Európskou úniou.

Zostavenie tejto štúdie je spolufinancované Európskou úniou a Ministerstvom vnútra SR.

Názory prezentované v tejto štúdii sú názormi autorov a nemusia predstavovať názory vlády Slovenskej republiky, Európskej komisie alebo IOM Medzinárodnej organizácie pre migráciu.

Správu vypracovala expertka Štatistického úradu SR Ing. Mária Katerinková, expertky Migračného úradu MV SR Ing. Karin Apjarová a Mgr. Jana Feriancová, experti Úradu hraničnej a cudzineckej polície P PZ a experti IOM Medzinárodnej organizácie pre migráciu PhDr. Natália Ulrichová a Ing. Andrea Mrlianová.

IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu
Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike
Grösslingová 4
811 09 Bratislava
Slovenská republika

E-mail: ncpslovakia@iom.int
Tel.: +421 2 52 62 33 35

ISBN 978-80-89506-10-1

Predslov

Výročnú štatistickú správu zostavila v roku 2011 IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu Bratislava, ktorá je Národným kontaktným bodom Európskej migračnej siete v Slovenskej republike. Táto výročná správa je vypracovaná v súlade so spoločnou štruktúrou a metodológiou stanovenou Európskou migračnou sieťou.

Obsah

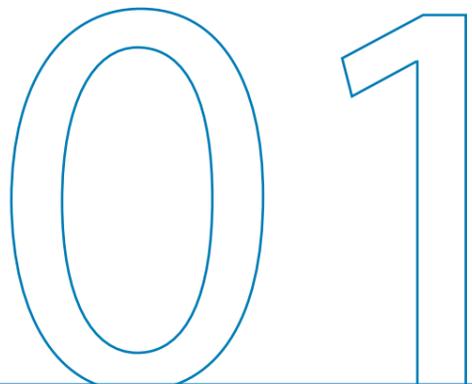
Zoznam skratiek	6
01. Úvod	8
02. Metodológia	9
03. Legálna migrácia a integrácia	11
3.1 Medzinárodná migrácia, obvyklý pobyt a nadobúdanie občianstva	11
3.1.1 Migračné toky	13
3.1.2 Obvyklý pobyt	19
3.1.3 Nadobúdanie občianstva	22
3.2 Povolenia na pobyt a pobyt príslušníkov tretích krajín	23
04. Nelegálna migrácia a návraty	28
4.1 Prevencia nelegálneho vstupu a pobytu – zadržania	29
4.2 Návraty	32
05. Ochrana hraníc	36
5.1 Prevencia nelegálneho vstupu a pobytu – odopretia vstupu	36
5.2 Vzťah medzi odopretiami vstupu, zadržaniami a návratmi	39
06. Azyl: medzinárodná ochrana	41
6.1 Žiadosti o medzinárodnú ochranu	42
6.2 Rozhodnutia o medzinárodnej ochrane	43
6.3 Dublinské transfery	45
6.4 Maloletí žiadatelia o azyl bez sprievodu	52
Bibliografia	53

Zoznam skratiek

ECU	– evidencia cudzincov
EHP	– Európsky hospodársky priestor
EK	– Európska komisia
EMN	– European Migration Network (Európska migračná sieť)
ES	– Európske spoločenstvo
EÚ	– Európska únia
EZVO	– Európske združenie voľného obchodu
IOM	– Medzinárodná organizácia pre migráciu
MÚ MV SR	– Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
MV SR	– Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
SR	– Slovenská republika
ŠÚ SR	– Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚHCP P PZ	– Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
Z. z.	– Zbierka zákonov

Symboly

(:) – údaj nie je k dispozícii

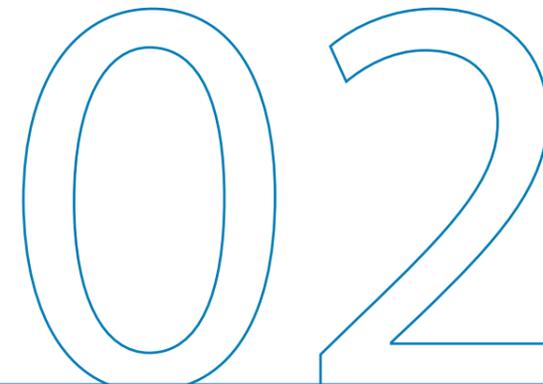

Úvod

Výročná štatistická správa o migrácii a medzinárodnej ochrane v Slovenskej republike (ďalej SR) za rok 2009 (ďalej správa) je štvrtá správa o štatistikách v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany, ktorú spracovala SR v rámci aktivít Európskej migračnej siete (European Migration Network, ďalej EMN). Správa bola vypracovaná na základe špecifikácie zadanej Európskou komisiou, ktorú pripomenkovali a odsúhlasili národné kontaktné body EMN členských krajín Európskej únie (EÚ). Správa vysvetľuje a objasňuje štatistické a vývojové trendy v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany v SR v roku 2009 v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Od roku 2008 sa prvýkrát štatistiky vykazovali v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 862/2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane (ďalej len Nariadenie o štatistike migrácie). Správa preto vychádza zo štatistík a údajov, ako ich uvádza databáza Eurostatu za roky 2008 a 2009.

Na základe národných správ jednotlivých členských krajín EÚ spracovaných národnými kontaktnými bodmi EMN Európska komisia spracuje súhrnnú správu s cieľom zlepšiť dostupnosť, aktuálnosť a porovnateľnosť štatistických údajov v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany v rámci členských štátov EÚ a poskytnúť porovnateľné analýzy v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany.

Štruktúra správy a jej rozdelenie do jednotlivých kapitol vychádza z uvedenej špecifikácie. Prvá a druhá kapitola správy podáva informácie o cieľoch a metodike spracovania v nej uvedených údajov. Tretia kapitola sa zaoberá oblasťou medzinárodnej migrácie, obyvateľstvom s obvyklým pobytom na území SR, získaním občianstva SR, ako aj povoleniami na pobyt a samotným pobytom príslušníkov tretích krajín a informuje o vývojových trendoch v oblasti migračnej politiky. Štvrtá kapitola sa zameriava na nelegálnu migráciu a návraty, a to konkrétne na analýzu a interpretáciu štatistík v oblasti zadržania a návratov. Piata kapitola popisuje oblasť hraničnej kontroly so zameraním na odopretie vstupu a analyzuje vzťah medzi odopretím vstupu, zadržaniami a návratmi. Šiesta kapitola sa venuje medzinárodnej ochrane a opisuje najmä počty žiadostí o medzinárodnú ochranu, počet pozitívnych rozhodnutí, aj vzhľadom na maloletých bez sprievodu, dublinské transfery a súvisiace legislatívne a procedurálne zmeny.

Metodológia

Na spracovaní správy sa za SR zúčastnili vybraní experti národného kontaktného bodu EMN a širšej národnej migračnej siete v SR zastupujúci tieto subjekty: Štatistický úrad SR (ďalej ŠÚ SR), Migračný úrad Ministerstva vnútra SR (ďalej MÚ MV SR), Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (ďalej ÚHCP P PZ) a IOM Medzinárodnú organizáciu pre migráciu. Jednotliví experti boli zodpovední za spracovanie kapitol správy v gescii subjektu, ktorý zastupujú. V spolupráci s koordinátorom národného kontaktného bodu IOM Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (ďalej IOM) sa spolupodieľali na konečnom zosúladení a odbornom posúdení správy ako celku. Základné štatistické údaje pre túto správu spracovali na základe údajov z Eurostatu. V SR sa zberom a spracúvaním údajov o migrácii a medzinárodnej ochrane zaoberá niekoľko subjektov, preto boli hlavnými zdrojmi národných štatistických údajov informačné systémy ŠÚ SR, MÚ MV SR a ÚHCP P PZ, z ktorých spracovatelia čerpali aj pri verifikovaní údajov poskytnutých Eurostatom.

Kapitolu 3.1 správy spracovala expertka ŠÚ SR. ŠÚ SR koordinuje a zabezpečuje harmonizáciu obsahu a rozsahu informácií o cudzincoch so štandardmi EÚ a zásadnými dokumentmi schválenými vládou SR v súčinnosti so zainteresovanými rezortmi (Ministerstvom vnútra SR, ďalej MV SR, a Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR). ŠÚ SR ďalej spracúva, publikuje, prezentuje a poskytuje základné údaje a ukazovatele z migračnej štatistiky na národné a medzinárodné účely. Údaje spracované ŠÚ SR v tejto správe pochádzajú z databáz ŠÚ SR a získali sa formou hlásení demografických udalostí. V tomto prípade ide o hlásenie o zahraničnom sťahovaní súvisiace so zmenou trvalého pobytu osoby za súčasného prekročenia štátnych hraníc (Hlásenie o sťahovaní obyv. 5 - 12). Zdrojom údajov o legálnej migrácii cudzincov bol informačný systém Evidencia cudzincov Úradu hraničnej a cudzineckej polície P PZ.

Expertky MÚ MV SR sa zúčastnili na spracovaní kapitoly 6 správy. Pri spracovaní tejto správy čerpali informácie najmä zo zákonov, hlavne zo zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, z Nariadenia Rady (ES) č. 343/2003 z 18. februára 2003 ustanovujúceho kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúde-

nie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov (tzv. dublinské nariadenie), z informačného systému MÚ MV SR Utečenec, zo štatistických údajov z Eurostatu a zo získaných skúseností z aplikačnej praxe. Pri spracúvaní štatistických údajov podľa zadania stanoveného EK sa prihliadalo pri ich verifikácii na definície Eurostatu. Z uvedeného metodického dôvodu sa v tejto kapitole údaje Eurostatu môžu líšiť od údajov, ktoré v tejto správe uverejňuje MÚ MV SR.

Kapitoly 3.2, 4 a 5 spracovali experti ÚHCP P PZ a IOM. ÚHCP P PZ riadi organizačné zložky pri plnení úloh v oblasti ochrany štátnej hranice, boja proti nelegálnej migrácii a prevádzacstvu, hraničnej kontroly, analýzy rizík, spolupráce s agentúrou Frontex, analýzy cestovných dokladov, povoľovania pobytu cudzincom, kontroly pobytu cudzincov, vyhostovania cudzincov, vízovej praxe a v zákone vymedzenom rozsahu na úseku azylového konania a realizácie dublinského nariadenia. Pokiaľ ide o zber a spracovanie štatistických údajov, ÚHCP P PZ vedie štatistické prehľady z oblasti legálnej a nelegálnej migrácie, je národným kontaktným pracoviskom pre spracúvanie európskych štatistik v oblasti migrácie a pobytu v zmysle noriem EÚ, plní úlohu gestora a správcu dát informačných systémov úradu; vykonáva činnosti spojené so správou informačných systémov služby hraničnej polície a služby cudzineckej polície. V rámci svojho informačného systému okrem iného eviduje a analyzuje štatistické údaje o odopretí vstupu a o zadržaných a vyhostených cudzincoch, ktoré sa poskytujú Eurostatu a sú aj súčasťou tejto správy. Pri spracúvaní týchto štatistických údajov sa podľa zadania stanoveného EK prihliadalo pri ich verifikácii na definície Eurostatu.

03

Legálna migrácia a integrácia

3.1 Medzinárodná migrácia, obvyklý pobyt a nadobúdanie občianstva

Táto kapitola poskytuje pohľad na legálnu migráciu v SR. Od roku 2003 zaznamenáva SR okrem roka 2009 zvyšujúci sa počet prisťahovaných do SR. Prisťahovalectvo do SR ovplyvňujú najmä vstup SR do EÚ a jej ďalšie rozširovanie, pripojenie sa do Schengenského priestoru, ekonomický a hospodársky rozvoj SR v analyzovanom období a na konci hodnoteného obdobia celosvetová hospodárska kríza. Objem zahraničného sťahovania medzi SR a zahraničím dosiahol vrchol v roku 2008.

Štatistika zahraničného sťahovania spracovávaná podľa národnej legislatívy v gescii ŠÚ SR sa zakladá na evidencii prihlásenej migrujúcej osoby na trvalý pobyt v SR, resp. odhlásenej osoby z trvalého pobytu v SR. Zahraničným sťahovaním (prisťahovanie zo zahraničia, resp. vystaňovanie do zahraničia) sa teda podľa metodiky ŠÚ SR rozumie zmena krajiny trvalého pobytu bez ohľadu na štátne občianstvo (údaje sa používajú hlavne pre národné účely). Údaje o zahraničnom sťahovaní sa spracúvajú mesačne. Štatistika zahraničného sťahovania spolu so štatistikou vnútorného sťahovania, tzn. sťahovania v rámci územia SR, je súčasťou demografickej štatistiky. Údaje pre demografickú štatistiku sa získavajú zo štatistického zisťovania o prirodzenom a migračnom pohybe obyvateľstva, ktoré každoročne organizuje ŠÚ SR štatistickými hláseniami (Hlásenie o uzavretí manželstva OBYV 1-12, Hlásenie o narodení OBYV 2-12, List o prehliadke mŕtveho a hlásenie o úmrtí OBYV 3-12, Hlásenie o rozvode OBYV 4-12, Hlásenie o sťahovaní OBYV 5-12). Štatistické zisťovanie o pohybe obyvateľstva sa týka celej populácie s trvalým pobytom v SR vrátane cudzincov s trvalým pobytom. Je to úplné zisťovanie, organizované a vykonávané na základe Programu štátnych štatistických zisťovaní.¹

Demografická štatistika sa odvíja od výsledkov jednotlivých sčítaní obyvateľov. V SR je medzi dvomi sčítaniami zaužívaný proces bilancovania pohybu obyvateľstva (rebilancovanie výsledkov sčítania

¹ Program štátnych štatistických zisťovaní je legislatívny dokument, podľa ktorého vzniká spravodajským jednotkám podľa § 18 ods. 3 zákona NR SR č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike spravodajská povinnosť vzťahujúca sa na všetky štatistické zisťovania.

k 1. januáru príslušného roku, v ktorom sa uskutočňuje sčítanie, a následne každoročné bilancovanie pohybu obyvateľstva až do ďalšieho sčítania).²

Pre medzinárodné účely a naplnenie požiadaviek Nariadenia o štatistike migrácie sa z migračnej štatistiky ŠÚ SR využívajú informácie o sťahovaní občanov SR. Informácie o sťahovaní cudzincov sa čerpajú z informačného systému Evidencia cudzincov Úradu hraničnej a cudzineckej polície P PZ. ŠÚ SR od referenčného roku 2003 intenzívne spolupracuje s ÚHCP P PZ na vývoji a implementácii Nariadenia o štatistike migrácie do praxe.

Pokiaľ ide o terminológiu a naplnenie požiadaviek článku 3 Nariadenia o štatistike migrácie, pod pojmom legálna migrácia sa rozumie vstup osoby na územie SR, pobyt na území SR a opustenie územia SR za podmienok, že sú splnené medzinárodné dohody a zákonné predpisy SR. Podmienky vstupu, pobytu cudzincov na území SR a opustenia územia SR upravuje zákon Národnej rady SR č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“). Podľa tohto zákona sa za cudzinca považuje každý, kto nie je štátnym občanom SR alebo je osobou bez štátnej príslušnosti. Cudzincami sú teda občania iného štátu EÚ, občania štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore (ďalej len EHP), občania Švajčiarskej konfederácie a ich rodinní príslušníci, občania tretích krajín a občania bez štátnej príslušnosti. Pre vstup a pobyt občanov EÚ a Európskeho hospodárskeho priestoru na Slovensku platí osobitný právny režim, ktorým sa približujú k právam občanov SR.

Pri udeľovaní pobytov v SR možno hovoriť o dvoch režimoch – registračnom a povoloňacom. Registrácia sa týka občanov EÚ/EHP, zatiaľ čo ostatní cudzinci musia o povolenie na pobyt požiadať a následne im môže byť udelený.

Legálna migrácia je založená na udelení povolenia na prechodný pobyt občanom tretích krajín, na udelení povolenia na trvalý pobyt občanom tretích krajín a zvýhodneným cudzincom, resp. na registrácii povolenia na trvalý pobyt občanov EHP a na udelení povolenia na tolerovaný pobyt občanom tretích krajín. Právny systém SR teda rozlišuje povolenie na prechodný pobyt, ktorý je viazaný na konkrétny účel, povolenie na trvalý pobyt a povolenie na tolerovaný pobyt.

Podľa druhu a charakteru pobytu boli do migračných štatistík poskytovaných Eurostatu zahrnuté skupiny cudzincov s udeleným povolením na prechodný pobyt a s udeleným povolením na trvalý pobyt, resp. s registráciou trvalého pobytu na území SR.

Do počtu prisťahovaných a celkového stavu obyvateľov s obvyklým pobytom na území SR sú zahrnuté aj cudzinci, ktorým bol udelený azyl, na základe čoho sa ich pobyt považuje za trvalý pobyt na území SR, a osoby, ktorým bola udelená doplnková ochrana, na základe čoho sa ich pobyt považuje za prechodný pobyt na území SR. Žiadatelia o medzinárodnú ochranu sa nezapočítavajú do počtu prisťahovaných a do celkového počtu osôb s legálnym pobytom na území SR. Osoby s tolerovaným pobytom na území SR sa taktiež nezapočítavajú do počtu prisťahovaných ani do celkového počtu

² Proces rebilancovania výsledkov sčítania ilustruje nasledujúca rovnica: stav obyvateľov k 1. 1. v roku sčítania = stav obyvateľov k dátumu sčítania obyvateľov – počet narodených (od 1. 1. až do dátumu sčítania obyvateľov) + počet zomretých (od 1. 1. až do dátumu sčítania obyvateľov) – migračné saldo (od 1. 1. až do dátumu sčítania obyvateľov).

osôb s legálnym pobytom, čo vyplýva z charakteru druhu príslušného pobytu (maximálna dĺžka tolerovaného pobytu je udelená na 180 dní, avšak môže byť opakovane predĺžená).

Pokiaľ ide o legislatívny kontext interpretácie štatistík, v roku 2009 nedošlo v oblasti migrácie k významnejším zmenám, ktoré by mali vplyv na štatistiky podľa článku 3 Nariadenia o štatistike migrácie.

3.1.1 Migračné toky

V prezentovaných štatistikách o zahraničnom sťahovaní používame koncept obvyklého pobytu, čo znamená, že osoba má na území SR zákonný (registrovaný) pobyt, ktorý trvá, alebo sa očakáva, že bude trvať, rok a viac, čo vyplýva z charakteru druhu pobytu. Zdrojom údajov o cudzincoch je administratívny zdroj Úradu hraničnej a cudzineckej polície P PZ pod názvom Evidencia cudzincov (ECU)³. Zdrojom údajov o občanoch SR je spracovanie Štatistického úradu SR.

SR bola dlhodobo vnímaná skôr ako tranzitná krajina než cieľová krajina migrácie. Od jej vstupu do EÚ v roku 2004 zaznamenávala každoročne zvyšujúci sa počet cudzincov so zákonným pobytom na jej území. Ku koncu roku 2009 oproti roku 2004 bol ich počet takmer trojnásobný. Podobne sa vyvíjal aj počet prisťahovaných osôb v tomto období, až na rok 2009, kedy sa na počte prisťahovaných cudzincov zrejme prejavila aj celosvetová hospodárska kríza. Prisťahovalectvo okrem vstupu SR do EÚ ovplyvňovali aj také faktory ako jej rozširovanie, pripojenie Slovenska do Schengenského priestoru a ekonomický a hospodársky rozvoj SR v analyzovanom období a následne celosvetová hospodárska kríza. Vystáhovalstvo v sledovanom období striedavo klesalo a stúpalo a v roku 2009 podobne ako počet prisťahovaných klesol aj počet vystáhovalých. Objem zahraničného sťahovania a saldo sťahovania medzi SR a zahraničím dosiahol vrchol v roku 2008.

Tabuľka 1 Vybrané ukazovatele za zahraničnú migráciu v rokoch 2004 – 2009

Vybrané ukazovatele	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Počet cudzincov so zvyčajným pobytom na území SR k 31. 12.	22 251	25 563	32 130	40 904	52 545	62 882
Prisťahovaní na zvyčajný pobyt na územie SR	10 390	9 410	12 611	16 265	17 820	15 643
Vystáhovalí zo zvyčajného pobytu z územia SR	6 525	2 784	3 084	3 570	4 857	4 753
Saldo sťahovania	3 865	6 626	9 527	12 695	12 963	10 890
Objem sťahovania	16 915	12 194	15 695	19 835	22 677	20 396

Zdroj: ŠÚ SR; ÚHCP P PZ.

³ Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ spustil v roku 2004 do prevádzky nový informačný systém pod názvom Evidencia cudzincov (ECU), v ktorom boli zapracované niektoré zásadné zmeny a požiadavky týkajúce sa v tom čase vyvíjaného Nariadenia o štatistike migrácie. Z tohto dôvodu analyzujeme aj časový rad v tejto správe od uvedeného roka.

Počas referenčného roku 2009 sa prisťahovalo na obvyklý pobyt spolu 15 643 osôb, z čoho bolo 1 205 (7,7 %) občanov SR, ktorí sa po návrate zo zahraničia znovu prihlásili na trvalý pobyt na území SR. Ostatní občania EÚ tvorili z počtu prisťahovaných 43,9 %, občania tretích krajín 48,4 %.

Najvyšší podiel z prisťahovaných podľa krajiny narodenia a stupňa rozvoja jednotlivých krajín iných ako EÚ 27, Európskeho združenia voľného obchodu a kandidátskych krajín predstavovali zástupcovia stredne rozvinutých krajín (52,2 %), a to hlavne z Ukrajiny, Vietnamu a Číny, a vysoko rozvinutých krajín (44,9 %), a to zo Srbska, Kórey, Ruska, USA a Líbye. Z málo rozvinutých krajín to z podielu prisťahovaných bolo len 2,8 %.

Medzi krajiny s najvyšším počtom a podielom prisťahovaných občanov tretích krajín na obvyklý pobyt počas referenčného roku 2009 patrili Ukrajina (1 575 osôb), Srbsko (1 101), Vietnam (873), Kórea (663), Čína (635), Rusko (491), USA (269), Turecko (167), Líbya (99) a Macedónsko (93).

Celkove sa na územie SR prisťahovalo viac mužov, a to až 62 %. V migrácii občanov SR je tento podiel opačný, ženy tvorili 52 % z počtu prisťahovaných občanov SR. Z hľadiska vekovej štruktúry občania krajín mimo Európskej únie sa sťahovali v nižšej vekovej kategórii 20 – 34 ročných, osoby z EÚ vrátane Slovenska počtom prevyšovali vo vekovej kategórii 35 – 64 ročných.

Tabuľka 2 Prisťahovaní na územie SR na obvyklý pobyt podľa štátneho občianstva, vekových skupín a pohlavia k 31. 12. 2009

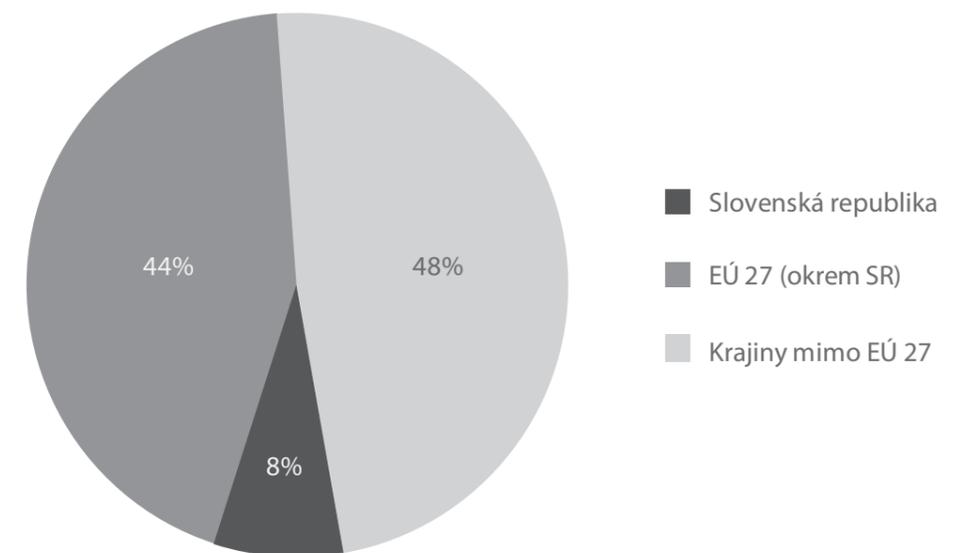
Štátne občianstvo, skupina štátneho občianstva	Spolu	Veková skupina				Neudaná	Pohlavie	
		0-19	20-34	35-64	65+		Muži	Ženy
Spolu	15 643	2 125	6 902	6 162	454	0	9 853	5 790
Slovenská republika	1 205	322	399	413	71	0	578	627
EÚ 27 (okrem SR)	6 868	620	2 798	3 164	286	0	4 590	2 278
Krajiny mimo EÚ 27	7 568	1 182	3 704	2 585	97	0	4 684	2 884
- krajiny EZVO (CH, IS, LI, NO)	130	10	91	24	5	0	77	53
- kandidátske krajiny (HR, MK, TR)	333	41	203	86	3	0	245	88
Krajiny iné ako EÚ 27, EZVO a kandidátske krajiny	7 105	1 131	3 410	2 475	89	0	4 362	2 743
- vysoko rozvinuté krajiny mimo EÚ	3 193	635	1 252	1 255	51	0	1 905	1 288
- stredne rozvinuté krajiny	3 711	464	2 036	1 173	38	0	2 282	1 429
- málo rozvinuté krajiny	201	32	122	47	0	0	175	26
Bez štátneho občianstva	25	7	5	13	0	0	18	7
Ostatné	0	0	0	0	0	0	0	0
Nezistené	2	1	1	0	0	0	1	1
Najvyššie zastúpenie prisťahovaných cudzincov podľa štátneho občianstva (tretie krajiny)								
1. Ukrajina	1 575	182	705	666	22	0	910	665
2. Srbsko	1 101	195	443	441	22	0	678	423
3. Vietnam	873	89	596	180	8	0	561	312

4. Kórea	663	173	218	271	1	0	401	262
5. Čína	635	123	349	160	3	0	368	267
6. Rusko	491	95	149	234	13	0	237	254
7. USA	269	59	112	89	9	0	151	118
8. Turecko	167	9	132	26	0	0	120	47
9. Líbya	99	42	18	39	0	0	61	38
10. Macedónsko	93	19	38	35	1	0	70	23

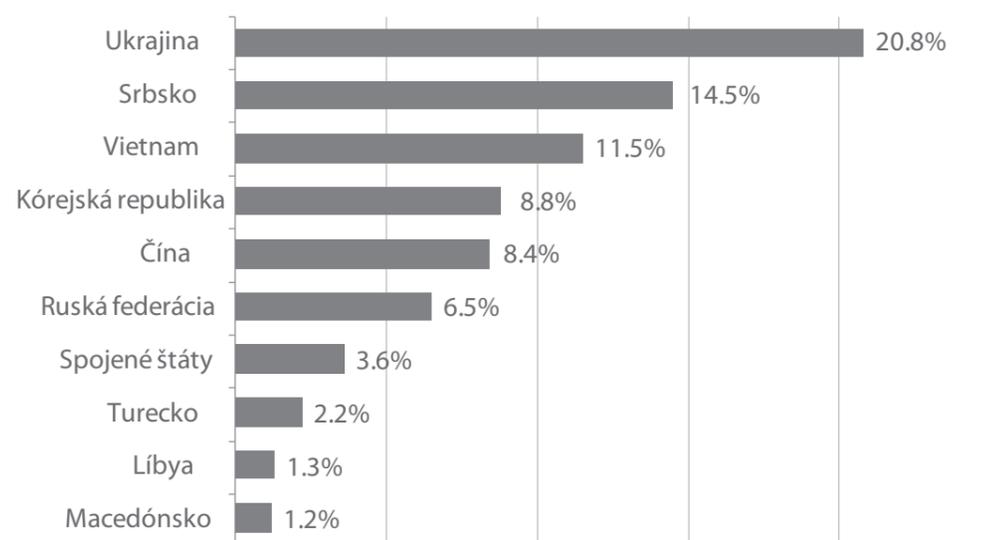
Zdroj: Eurostat.

Porovnaním prisťahovaných podľa krajiny narodenia k prisťahovaným podľa štátneho občianstva konštatujeme rozdiely hlavne za migráciu občanov EÚ. Podľa štátneho občianstva sa v referenčnom roku 2009 prisťahovalo 6 888 cudzincov so štátnym občianstvom EÚ 27, pričom počet narodených v krajinách EÚ 27 bol o 555 nižší. Tieto prezentované údaje naznačujú realizovanú naturalizáciu migrantov a potvrdzujú ich následnú migráciu v európskom priestore.

Graf 1 Prisťahovaní na územie SR podľa štátneho občianstva k 31. 12. 2009

Zdroj: ŠÚ SR.

Graf 2 Najvyššie zastúpenie pristávaných cudzincov z tretích krajín na území SR podľa štátneho občianstva k 31. 12. 2009

Zdroj: ŠÚ SR.

Počas referenčného roku 2009 sa zo SR vystaňovalo spolu 4 753 osôb, z čoho bolo 30,1 % občanov SR. Vystaňovaní cudzinci EÚ tvorili podiel 27,9 % a občania tretích krajín 41,9 %.

Celkove sa zo Slovenska vystaňovalo viac mužov, ich podiel na celkovej počte vystaňovaných bol 61,4 %. V prípade vystaňovaných občanov SR už dlhodobo pozorujeme opačný efekt, že sa vystaňujúva viac žien ako mužov, v roku 2009 bol ich podiel 64,7 %.

Najviac vystaňovaných občanov SR aj občanov tretích krajín spadali do vekovej kategórie 20 – 34 rokov. Vystaňovaní občania EÚ 27 mierne prevyšovali vo vekovej kategórii 35 – 64 rokov.

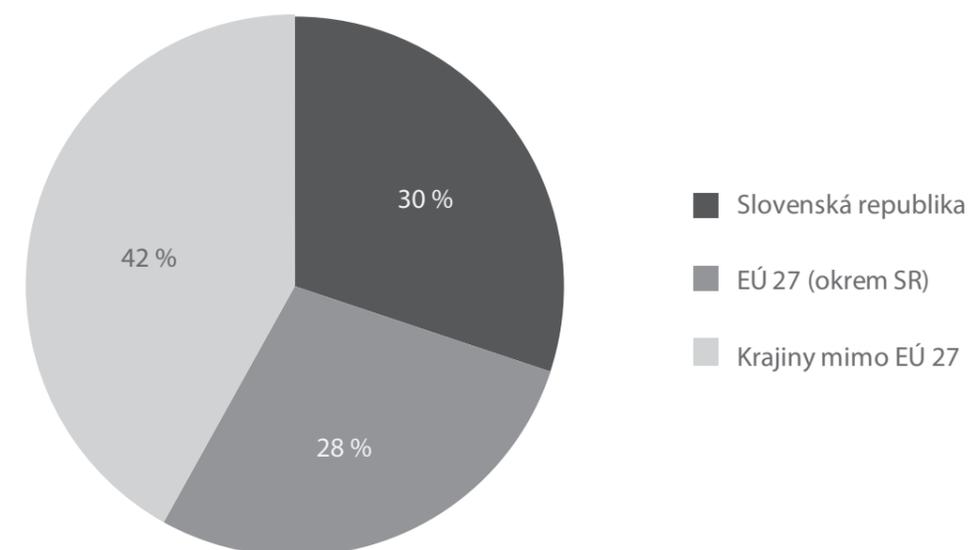
Tabuľka 3 Vystaňovaní z obvyklého pobytu podľa štátneho občianstva, vekových skupín a pohlavia k 31. 12. 2009

Štátne občianstvo, skupina štátneho občianstva	Spolu	Veková skupina					Pohlavie	
		0-19	20-34	35-64	65+	Neudaná	Muži	Ženy
Spolu	4 753	537	2 351	1 787	78	0	2 920	1 833
Slovenská republika	1 432	263	717	421	31	0	505	927
EÚ 27 (okrem SR)	1 328	60	611	622	35	0	1 059	269
Krajiny mimo EÚ 27	1 993	214	1 023	744	12	0	1 356	637
Ostatné	0	0	0	0	0	0	0	0
Nezistené	0	0	0	0	0	0	0	0

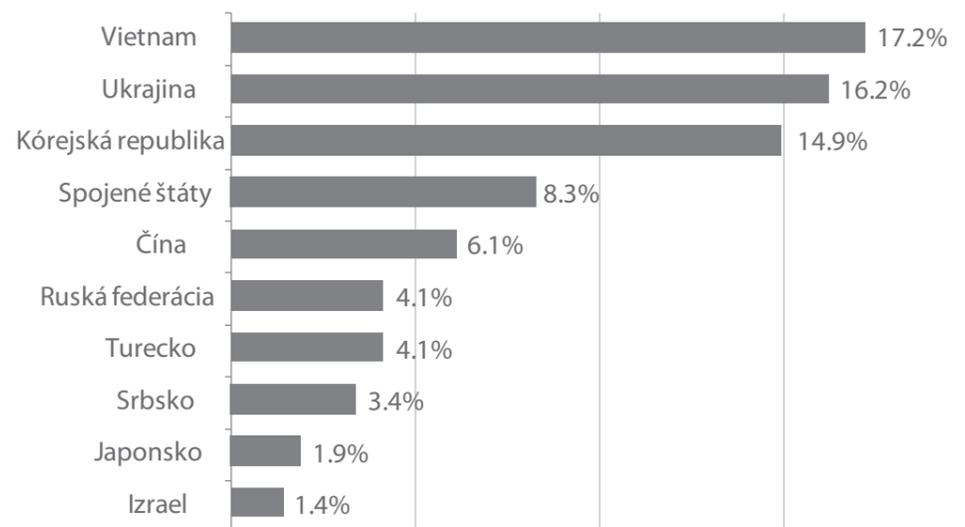
Najvyššie zastúpenie vystaňovaných podľa štátneho občianstva (tretie krajiny)								
1. Vietnam	343	5	254	84	0	0	288	55
2. Ukrajina	322	4	155	163	0	0	225	97
3. Kórea	297	80	71	146	0	0	177	120
4. USA	166	33	73	51	9	0	88	78
5. Čína	122	5	70	47	0	0	75	47
6. Rusko	82	8	33	41	0	0	50	32
7. Turecko	81	4	71	6	0	0	42	39
8. Srbsko	68	4	32	32	0	0	55	13
9. Japonsko	38	1	10	26	1	0	33	5
10. Izrael	27	1	24	2	0	0	14	13

Zdroj: Eurostat.

Najviac osôb zo Slovenska sa vystaňovalo do EÚ, a to až 57,2 %, do tretích krajín sa vystaňovalo 37,8 % a pri 5 % cudzincov bola krajina nasledujúceho pobytu neznáma.

Graf 3 Vystaňovaní podľa štátneho občianstva zo SR k 31. 12. 2009

Zdroj: ŠÚ SR.

Graf 4 Najvyššie zastúpenie vystáhaných cudzincov z tretích krajín z územia SR podľa štátneho občianstva k 31. 12. 2009

Zdroj: ŠÚ SR.

Najpočetnejšie zastúpenie tretích krajín ako krajiny nasledujúceho pobytu uvádza tabuľka 4.

Tabuľka 4 Vystáhaní z obvyklého pobytu podľa krajiny nasledujúceho pobytu, vekových skupín a pohlavia k 31. 12. 2009

Krajina nasledujúceho pobytu	Spolu	Veková skupina					Pohlavie	
		0-19	20-34	35-64	65+	Neudaná	Muži	Ženy
Spolu	4 753	537	2 351	1 787	78	0	2 920	1 833
EÚ 27 (okrem SR)	2 719	312	1 285	1 059	63	0	1 586	1 133
Krajiny mimo EÚ 27	1 797	219	896	670	12	0	1 127	670
EÚ 15	1 240	172	573	473	22	0	664	576
EÚ 25 (okrem SR)	2 356	301	1 089	905	61	0	1 270	1 086
Ostatné	0	0	0	0	0	0	0	0
Nezistené	237	6	170	58	3	0	207	30
Najvyššie zastúpenie vystáhaných podľa krajiny nasledujúceho pobytu (tretie krajiny)								
1. Ukrajina	298	9	139	150	0	0	202	96
2. Vietnam	227	6	156	65	0	0	192	35
3. USA	220	42	87	84	7	0	101	119
4. Kórea	210	65	52	93	0	0	122	88
5. Srbsko	117	12	61	44	0	0	84	33
6. Čína	104	4	64	36	0	0	65	39
7. Švajčiarsko	76	8	50	17	1	0	20	56
8. Rusko	74	11	24	38	1	0	44	30
9. Turecko	47	1	41	5	0	0	30	17
10. Kanada	44	9	17	18	0	0	20	24

Zdroj: Eurostat.

3.1.2 Obvyklý pobyt

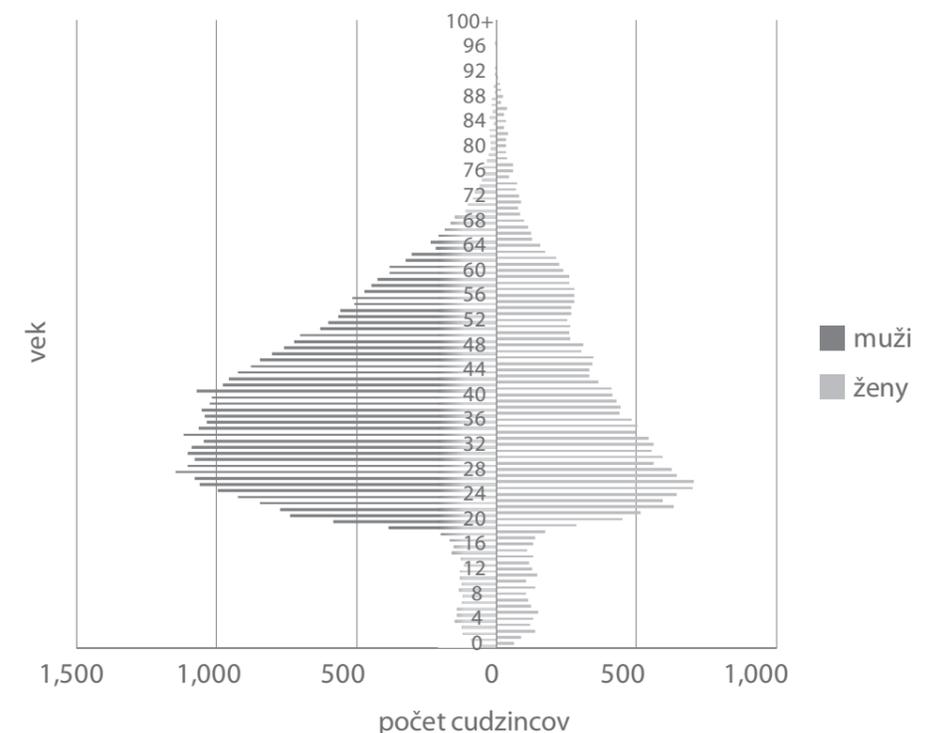
Ku koncu roka 2009 bolo na území SR celkom 62 882 cudzincov so zákonným (registrovaným) pobytom, z toho bolo 38 717 občanov krajín EÚ 27 (61,6 %). Už dlhodobo najvyšší počet cudzincov z krajín EÚ pochádza z Českej republiky (8 346) a z ostatných susedných krajín, a to Poľska (5 369), Maďarska (4 602), Nemecka (4 038) a Rakúska (2 064). Od vstupu Rumunska do EÚ sa zvýšil aj počet týchto občanov s obvyklým pobytom na území SR, a to na 5 424 osôb.

Z celkového počtu cudzincov predstavovali občania tretích krajín 38,4 %, čo bolo 24 165 osôb. Najvyšší počet občanov tretích krajín pochádzalo z Ukrajiny (5 907), Srbska (3 335), Vietnamu (2 344), Ruska (2 042), Číny (1 718), Kórey (1 689), USA (1 007), Macedónska (421), Chorvátska (412) a Nórska (356).

Podľa indexu ľudského rozvoja, ktorý rozdeľuje krajiny do troch skupín stupňa rozvoja, mali najvyššie zastúpenie z tretích krajín občania stredne rozvinutých krajín (52,7 %), a to konkrétne z Číny, Ukrajiny, Vietnamu, ďalej vysoko rozvinutých krajín, medzi ktorými boli občania Ruska, Kórey a USA, ktorí tvorili 45,1 % podiel. Z občanov tretích krajín tvorili zástupcovia málo rozvinutých krajín len 2,2 %.

Z hľadiska demografických štruktúr cudzincov s obvyklým pobytom na území SR podľa pohlavia prevládali muži, tvorili 64,4 %. Z hľadiska veku bol najvyšší počet cudzincov vo vekovej kategórii 35 – 64 rokov, z čoho možno predpokladať, že ide hlavne o pracovnú migráciu.

Analýza vekovej štruktúry občanov a cudzincov potvrdzuje, že cudzinci s obvyklým pobytom v SR pozitívne ovplyvňujú vekovú štruktúru obyvateľstva, pretože migrujú osoby v nižších vekových skupinách (pozri graf 5).

Graf 5 Veková štruktúra cudzincov s obvyklým pobytom na území SR k 31. 12. 2009

Zdroj: ŠÚ SR.

Tabuľka 5 Obyvateľstvo s obvyklým pobytom na území SR podľa štátneho občianstva, vekových skupín a pohlavia k 31.12. 2009

Štátne občianstvo, skupina štátneho občianstva	Spolu	Veková skupina					Pohlavie	
		0-19	20-34	35-64	65+	Neu- daná	Muži	Ženy
Spolu	5 424 925	1 199 506	1 345 751	2 214 534	665 134	0	2 636 938	2 787 987
Slovenská republika	5 362 043	1 193 980	1 322 247	2 183 938	661 878	0	2 596 438	2 765 605
EÚ 27 (okrem SR)	38 717	2 374	13 667	20 422	2 254	0	26 242	12 475
Krajiny mimo EÚ 27	24 165	3 152	9 837	10 174	1 002	0	14 258	9 907
- krajiny EZVO (CH, IS, LI, NO)	601	36	344	184	37	0	359	242
- kandidátske krajiny (HR, MK, TR)	1 183	127	502	496	58	0	849	334
Krajiny iné ako EÚ 27, EZVO a kandidátske krajiny	22 381	2 989	8 991	9 494	907	0	13 050	9 331
- vysoko rozvinuté krajiny mimo EÚ	10 091	1 682	3 408	4 575	426	0	5 879	4 212
- stredne rozvinuté krajiny	11 802	1 275	5 332	4 736	459	0	6 759	5 043
- málo rozvinuté krajiny	488	32	251	183	22	0	412	76
Bez štátneho občianstva	81	2	13	48	18	0	58	23
Ostatné	0	0	0	0	0	0	0	0
Nezistené	0	0	0	0	0	0	0	0
Najvyššie zastúpenie cudzincov s obvyklým pobytom podľa štátneho občianstva (tretie krajiny)								
1. Ukrajina	5 907	623	2 099	2 816	369	0	3 041	2 866
2. Srbsko	3 335	413	1 354	1 460	108	0	2 037	1 298
3. Vietnam	2 344	242	1 316	752	34	0	1 475	869
4. Rusko	2 042	323	493	1 064	162	0	907	1 135
5. Čína	1 718	277	887	528	26	0	944	774
6. Kórea	1 689	468	424	795	2	0	1 040	649
7. USA	1 007	206	250	455	96	0	592	415
8. Macedónsko	421	56	170	176	19	0	276	145
9. Chorvátsko	412	49	101	224	38	0	313	99
10. Nórsko	356	12	304	32	8	0	178	178

Zdroj: Eurostat.

Do desiatky krajín s najvyšším počtom cudzincov tretích krajín podľa krajiny narodenia na území SR ku koncu hodnoteného roka sa v porovnaní s desiatkou krajín podľa štátneho občianstva zaradili Čierna Hora a Turecko a nahradili štátne občianstvo Chorvátska a Nórska. To naznačuje, že pri skupine obyvateľstva v prípade bývalej Juhoslávie mohlo ísť o udelenie štátneho občianstva voľbou, v ďalšom prípade o naturalizáciu a následnú migráciu týchto osôb z tretích krajín v európskom priestore.

Tabuľka 6 Obyvateľstvo s obvyklým pobytom na území SR podľa krajiny narodenia, vekových skupín a pohlavia k 31. 12. 2009

Krajina narodenia	Spolu	Veková skupina					Pohlavie	
		0-19	20-34	35-64	65+	Neu- daná	Muži	Ženy
Spolu	5 424 925	1 199 506	1 345 751	2 214 534	665 134	0	2 636 938	2 787 987
Slovenská republika	2 594	533	452	1 133	476	0	1 344	1 250
EÚ 27 (okrem SR)	35 909	2 240	12 922	18 850	1 897	0	24 507	11 402
Mimo EÚ-27	24 364	2 752	10 126	10 605	881	0	14 642	9 722
- krajiny EZVO (CH, IS, LI, NO)	559	35	319	174	31	0	337	222
- kandidátske krajiny (HR, MK, TR)	1 216	104	513	542	57	0	890	326
Krajiny iné ako EÚ 27, EZVO a kandidátske kra- jiny	22 589	2 613	9 294	9 889	793	0	13 415	9 174
- vysoko rozvinuté krajiny mimo EÚ	10 388	1 579	3 663	4 751	395	0	6 204	4 184
- stredne rozvinuté krajiny	11 706	1 001	5 366	4 949	390	0	6 796	4 910
- málo rozvinuté krajiny	495	33	265	189	8	0	415	80
Ostatné	0	0	0	0	0	0	0	0
Nezistené	5 362 058	1 193 981	1 322 251	2 183 946	661 880	0	2 596 445	2 765 613
Najvyššie zastúpenie cudzincov s obvyklým pobytom podľa krajiny narodenia (tretie krajiny)								
1. Ukrajina	5 636	531	2 042	2 778	285	0	2 916	2 720
2. Srbsko	2 384	337	966	1 015	66	0	1 423	961
3. Vietnam	2 255	148	1 313	760	34	0	1 428	827
4. Rusko	2 034	284	540	1 066	144	0	935	1 099
5. Kórea	1 673	448	426	797	2	0	1 034	639
6. Čína	1 639	185	889	538	27	0	901	738
7. Čierna Hora	973	79	433	416	45	0	638	335
8. USA	904	184	248	415	57	0	546	358
9. Macedónsko	463	51	178	213	21	0	312	151
10. Turecko	422	16	248	155	3	0	331	91

Zdroj: ŠÚ SR; ÚHCP P PZ.

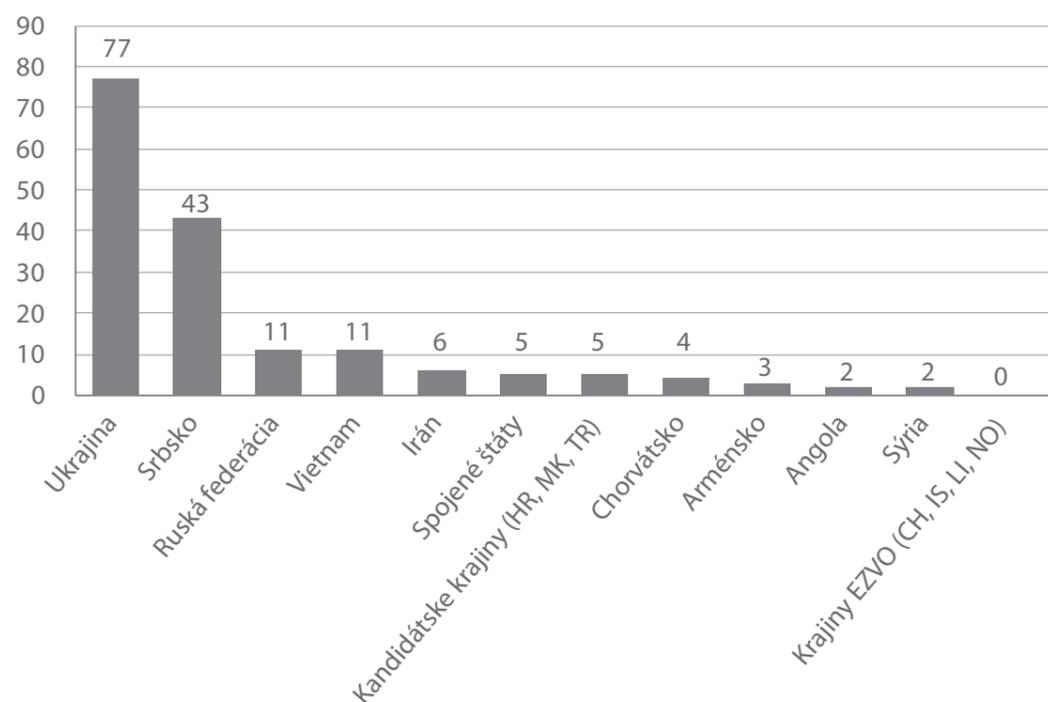
Poznámka: Krajina narodenia sa za občanov SR doteraz zisťovala iba pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov.

3.1.3 Nadobúdanie občianstva

Ku koncu roka 2009 malo na Slovensku obvyklý pobyt 262 cudzincov, ktorým bolo v uvedenom roku udelené štátne občianstvo SR. V 34,5 % analyzovaných prípadoch ich predchádzajúce štátne občianstvo patrilo do skupiny občianstiev krajín EÚ a 64,5 % prípadov malo štátne občianstvo tretích krajín.

Ku koncu analyzovaného roka malo z cudzincov z tretích krajín žijúcich na Slovensku, ktorým bolo udelené občianstvo SR, 23,3 % predchádzajúce štátne občianstvo vysoko rozvinutých krajín, 38,5 % stredne rozvinutých krajín a minimálne zastúpenie mali osoby pochádzajúce z málo rozvinutých krajín.

Graf 6 Udelené štátne občianstvo SR občanom tretích krajín s obvyklým pobytom na území SR k 31. 12. 2009

Zdroj: ŠÚ SR.

Čo sa vekového zloženia týka, najviac prípadov udeleného štátneho občianstva sa vyskytlo vo vekovej skupine 35 – 64 rokov.

Medzi osobami s udeleným štátnym občianstvom SR mierne prevládali muži (51,5 %).

Tabuľka 7 Udelenie štátneho občianstva SR osobám s obvyklým pobytom na území SR podľa predchádzajúceho štátneho občianstva, vekových skupín a pohlavia k 31. 12. 2009

Štátne občianstvo, skupina štátneho občianstva	Spolu	Veková skupina					Pohlavie	
		0-19	20-34	35-64	65+	Neudaná	Muži	Ženy
Spolu	262	65	89	88	20	0	135	127
EÚ 27 (okrem SR)	90	22	28	29	11	0	50	40
Krajiny mimo EÚ 27	169	43	59	59	8	0	86	83
- krajiny EZVO (CH, IS, LI, NO)	0	0	0	0	0	0	0	0
- kandidátske krajiny (HR, MK, TR)	5	2	0	3	0	0	3	2
Krajiny iné ako EÚ 27, EZVO a kandidátske krajiny	164	41	59	56	8	0	80	84
- vysoko rozvinuté krajiny mimo EÚ	61	8	33	17	3	0	38	23
- stredne rozvinuté krajiny	101	33	24	39	5	0	41	60
- málo rozvinuté krajiny	2	0	2	0	0	0	1	1
Bez štátneho občianstva	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatné	0	0	0	0	0	0	0	0
Nezistené	3	0	2	0	1	0	2	1
Najvyššie zastúpenie cudzincov s udeleným štátnym občianstvom SR podľa predchádzajúceho štátneho občianstva (tretie krajiny)								
1. Ukrajina	77	23	21	29	4	0	25	52
2. Srbsko	43	2	31	9	1	0	28	15
3. Rusko	11	5	2	3	1	0	5	6
4. Vietnam	11	6	0	5	0	0	9	2
5. Irán	6	1	1	3	1	0	3	3
6. USA	5	1	0	3	1	0	4	1
7. Chorvátsko	4	2	0	2	0	0	2	2
8. Arménsko	3	2	0	1	0	0	0	3
9. Angola	2	0	2	0	0	0	1	1
10. Sýria	2	1	0	1	0	0	2	0

Zdroj: Eurostat.

3.2 Povolenia na pobyt a pobyt príslušníkov tretích krajín

Údaje v tejto kapitole za rok 2009 používame v súlade s Nariadením o štatistike migrácie, a to zo štatistickej databázy Eurostatu, a taktiež v súlade s Odbornými inštrukciami pre zber dát na základe článku 6 Nariadenia o štatistike migrácie. Ako porovnateľné údaje sme použili spracované údaje z databázy Eurostatu za rok 2008.

Tabuľka 8 Prvé povolenia na pobyt podľa krajiny pôvodu, štátneho občianstva a dôvodu pobytu (2009)

Prvé povolenia na pobyt	Celkom	Rodinné dôvody	Študijné dôvody	Dôvody zárobkovej činnosti	Ďalšie dôvody
Spolu prvé povolenia	5 336	1 156	334	2 302	1 544
Top 10 tretích krajín (celkový počet)					
Ukrajina	1 356	223	30	834	269
Srbsko	818	25	11	69	713
Kórea	418	154	6	197	61
Rusko	366	113	16	209	28
Vietnam	352	85	0	223	44
Čína	319	93	17	201	8
USA	226	67	23	103	33
Turecko	153	16	81	30	26
Macedónsko	79	32	0	29	18
Líbya	72	34	18	1	19

Zdroj: Eurostat.

V roku 2009 bolo udelených 5 336 povolení na pobyt na území SR. Z celkového počtu bolo udelených 1 156 (22 %) povolení z rodinných dôvodov, 334 (6 %) zo študijných dôvodov, 2 302 (43 %) z dôvodov zárobkovej činnosti a 1 544 (29 %) z iných dôvodov.

Z hľadiska zastúpenia jednotlivých štátnych občianstiev predstavovali najväčší podiel (rovnako ako v roku 2008) štátni príslušníci Ukrajiny (25 %), ďalej štátni príslušníci Srbska (15 %) a Kórey (8 %), ktorí spolu tvorili 48 % podiel z celkového počtu udelených pobytov. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa znížil podiel štátnych príslušníkov Vietnamu, ktorí zastávali v roku 2008 druhé miesto.

V hodnotenom období malo najväčšie zastúpenie v povolených pobytoch štátnym príslušníkom tretích krajín povolenie na pobyt z dôvodu zárobkovej činnosti (43 %), na ktorom sa najviac podieľali štátni príslušníci Ukrajiny (36 %), Vietnamu (10 %) a Ruska (9 %).

V porovnaní s rokom 2008 došlo k výraznému poklesu v počte povolených pobytov o 34 % (o 2 689 povolených pobytov menej). Pri celkovom poklese bol najvýraznejší pokles zaznamenaný v počte udelených pobytov z dôvodov zárobkovej činnosti, a to o 42 % (o 1 682 povolených pobytov menej), a nepatrný pokles z rodinných dôvodov, a to o 6 % (o 68 povolených pobytov menej). Tento pokles bol spôsobený najmä vplyvom svetovej hospodárskej krízy na zamestnanosť.

Tabuľka 9 Zmeny imigračného štatútu v povoleniach na pobyt, dôvody (2009)

Nové dôvody	Rodinné dôvody	Študijné dôvody	Dôvody zárobkovej činnosti	Ďalšie dôvody
Pôvodné dôvody		0	8	38
Rodinné dôvody				
Študijné dôvody	1		11	12
Dôvody zárobkovej činnosti	13	2		151
Ďalšie dôvody	11	7	17	

Zdroj: Eurostat.

V roku 2009 celkovo zmenilo imigračný štatút (účel pobytu) 269 štátnych príslušníkov tretích krajín. Najviac zmien bolo evidovaných z dôvodov zárobkovej činnosti na ďalšie dôvody (151 osôb). Aj tento vývoj sa dá pripísať svetovej hospodárskej kríze, ktorá spôsobila, že niektorí štátni príslušníci tretích krajín stratili zamestnanie a následne zmenili dôvod pobytu.

Z uvedeného počtu zmien imigračných štatútov v roku 2009 tvorili najväčší podiel štátni príslušníci Ukrajiny – 16 % (42), Vietnamu – 15 % (40), Ruska – 13 % (34), Číny – 10 % (28) a Kórey – 5 % (14). Ostatné tretie krajiny predstavovali 41 % (111).

Z dostupných porovnateľných štatistických údajov vyplýva, že si v roku 2008 zmenilo imigračný štatút 442 štátnych príslušníkov tretích krajín. V porovnaní s rokom 2008 došlo v roku 2009 k výraznému poklesu o 39 % (t. j. o 173 zmenených štatútov). Na porovnanie: najväčšie zastúpenie pri zmene imigračného štatútu v roku 2008 bolo zaznamenané u štátnych príslušníkov Kórey – 19 % (85), Ukrajiny – 19 % (85), Srbska – 10 % (44), Ruska – 8 % (34), Vietnamu – 7 % (30) a ostatných tretích krajín 37 % (164).

Tabuľka 10 Platné povolenia na pobyt podľa štátneho občianstva a dôvodu (2009)

Povolenia na pobyt	Spolu	Dĺžka trvania pobytu	Rodinné dôvody	Študijné dôvody	Dôvody zárobkovej činnosti	Ďalšie dôvody
		12 mesiacov a viac	12 mesiacov a viac	12 mesiacov a viac	12 mesiacov a viac	12 mesiacov a viac
Spolu	22 068	22 068	5 005	688	7 192	9 183
Top 10 tretích krajín						
Ukrajina	5 413	5 413	1 001	62	1 725	2 625
Srbsko	3 165	3 165	193	17	149	2 806
Vietnam	2 204	2 204	532	5	1 429	239
Rusko	1 738	1 738	504	31	629	574
Čína	1 609	1 609	397	23	1 055	134
Kórea	1 525	1 525	431	4	503	587
USA	844	844	313	31	322	178

Macedónsko	714	714	212	3	151	348
Chorvátsko	366	366	123	11	100	132
Nórsko	355	355	0	7	0	348

Zdroj: Eurostat.

Poznámka: Všetky povolenia na pobyt boli zaradené podľa doby trvania pobytu do dĺžky 12 mesiacov a vyššie z dôvodu nedostupnosti informácií.

Poznámka: Údaje prijaté na konci každého roka (31. 12.).

K 31. decembru 2009 bolo zaregistrovaných 22 068 platných povolení na pobyt. V porovnaní s obdobím k 31. decembru 2008 došlo k nárastu o 10 % (teda o 2 106 povolení na pobyt). Najčastejším dôvodom pobytu boli iné dôvody – 42 % (9 183), dôvody zárobkovej činnosti – 32 % (7 192), rodinné dôvody – 23 % (5 005) a študijné dôvody – 3 % (688). V porovnaní so stavom k 31. decembru 2008 došlo k najvýraznejšiemu nárastu pri pobytoch z rodinných dôvodov, a to o 27 % (1 343), ďalej z dôvodov zárobkovej činnosti, a to o 17 % (1 212), pri študijných dôvodoch bol zaznamenaný pokles o 15 % (102) a pri iných dôvodoch o 4 % (347).

Z dôvodu nedostupnosti informácií boli všetky povolenia na pobyt zaradené podľa doby trvania pobytu len do dĺžky 12 mesiacov a viac.

Tabuľka 11 Počet dlhodobých povolení na pobyt štátnych príslušníkov tretích krajín podľa štátneho občianstva v rokoch 2008 a 2009

Štátni príslušníci tretích krajín	Spolu k 31. 12. 2008	Štátni príslušníci tretích krajín	Spolu k 31. 12. 2009
Spolu	1 059	Spolu	2 946
Bez štátneho občianstva	1	Bez štátneho občianstva	27
Neznáme	0	Neznáme	2
Top 10 krajín		Top 10 krajín	
Vietnam	248	Ukrajina	1 149
Ukrajina	233	Rusko	605
Rusko	178	Vietnam	342
Čína	131	Čína	151
USA	69	USA	136
Chorvátsko	42	Chorvátsko	122
Srbsko	27	Macedónsko	116
Macedónsko	20	Srbsko	33
Turecko	13	Bosna a Hercegovina	26
Bielorusko	12	Turecko	26

Zdroj: Eurostat.

Poznámka: Dlhodobé povolenia na pobyt platné ku koncu referenčného roka.

Pri porovnaní počtu osôb s dlhodobým pobytom na území SR s počtom pred rokom, t. j. k 31. 12. 2008, sme zaznamenali výrazný nárast o 64 % (1 887 pobytov). Na území SR sú v najväčšom zastúpení evidovaní s dlhodobým povolením na pobyt tradične štátni príslušníci Ukrajiny, Ruska a Vietnamu. V zastúpení jednotlivých štátnych občianstiev došlo v porovnaní s predchádzajúcim obdobím k zmenám. Medziročne vzrástol počet občanov z Ukrajiny o 17 percentuálnych bodov (z 22 % v roku 2008 na 39 % v roku 2009). Výrazný medziročný pokles o 11,6 percentuálneho bodu z hľadiska pomeru zastúpenia jednotlivých štátnych občianstiev v roku 2009 bol pri migrantoch z Vietnamu (z 23,4 % v roku 2008 na 11,6 % v roku 2009). Vzhľadom k veľkému nárastu platných povolení u štátnych občanov Ukrajiny došlo na celkovom počte dlhodobých povolení na pobyt k poklesu zastúpenia u všetkých ostatných štátnych občianstiev.

Nelegálna migrácia a návraty

Údaje v tejto kapitole za rok 2009 používame v súlade s Nariadením o štatistike migrácie, a to zo štatistickej databázy Eurostatu. Porovnateľné údaje za rok 2008 taktiež používame zo štatistickej databázy Eurostatu. Uvedené štatistické údaje sa mierne odlišujú od oficiálnych údajov zverejnených Úradom hraničnej a cudzineckej polície P PZ.

Problematiku nelegálnej migrácie cudzincov a návratov z územia SR, t. j. podmienky vstupu cudzincov na územie SR a vycestovania cudzincov z územia SR, podmienky pobytu cudzincov na území SR, podmienky a postup administratívneho vyhostenia cudzincov z územia SR, podmienky zaistenia cudzincov a ich umiestnenie v zariadení pre cudzincov, ako aj iné ustanovenia týkajúce sa legálnej a nelegálnej migrácie, upravuje zákon o pobyte cudzincov, ktorý nadobudol účinnosť 1. apríla 2002.⁴

V súlade s povinnosťou zosúladienia podmienok vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na území SR s platnými právnymi predpismi Európskeho spoločenstva boli do zákona o pobyte cudzincov transponované smernice Európskeho spoločenstva v oblasti legálnej a nelegálnej migrácie v súlade s transpozičnými lehotami. Z tohto dôvodu sa zákon viackrát novelizoval.

V roku 2009 však z hľadiska legislatívneho a inštitucionálneho vývoja v SR nenastali výrazné zmeny oproti roku 2008, ktoré by ovplyvnili oblasť nelegálnej migrácie a návratov. Zákon č. 594/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o pobyte cudzincov, bol publikovaný v Zbierke zákonov v čiaske 199/2009 dňa 31. 12. 2009 a nadobudol účinnosť až v roku 2010. Zmeny, ktoré novela zaviedla, sa týkali zmeny v udeľovaní víz, zmeny v udeľovaní jednotlivých druhov pobytov a v administratívnom vyhostovaní

⁴ Dôležitými prameňmi práva, ktoré sa týkajú problematiky legálnej a nelegálnej migrácie po vecnej alebo procedurálnej stránke a z ktorých treba vychádzať, je medzinárodná právna úprava, a to predovšetkým Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Dohovor o právach dieťaťa; európska právna úprava, ako napr. Rozhodnutie Rady č. 2004/573/ES z 29. apríla 2004 o organizácii spoločných letov na odsuny štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktoré sa vzťahujú príkazy na individuálny odsun z územia dvoch alebo viacerých členských štátov. Na národnej úrovni je okrem zákona o pobyte cudzincov dôležitým prameňom práva zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore a zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní a interné predpisy upravujúce uvedenú problematiku, ako sú nariadenia, usmernenia a iné.

a zaistovaní cudzincov. Zmeny reagovali na vízový kódex Spoločenstva úpravou udeľovania víz, týkali sa aj udeľovania povolenia na prechodný pobyt a súviseli s potrebou transpozície smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území.⁵

4.1 Prevencia nelegálneho vstupu a pobytu – zadržania

Vývoj v oblasti nelegálnej migrácie sa v posledných rokoch vyznačuje klesajúcou tendenciou. Porovnaním údajov o nelegálnej migrácii z rokov pred vstupom SR do Schengenského priestoru s údajmi z rokov 2008 a 2009 možno konštatovať, že došlo k výraznému zníženiu počtu zadržaných nelegálnych migrantov pri neoprávnenom prekročení štátnej hranice SR aj pri neoprávnenom pobyte na území SR. Pokračujúca klesajúca tendencia súvisí so vstupom Slovenska do Schengenského priestoru v decembri 2007, s čím bolo spojené významné posilnenie ochrany vonkajšej hranice a zároveň ukončenie vykonávania hraničných kontrol na vnútorných hraniciach. To okrem poklesu zaznamenatej nelegálnej migrácie spôsobilo aj zmenu pomeru dvoch základných kategórií, ktorými sú neoprávnené prekročenie štátnej hranice SR a neoprávnený pobyt na území SR. Kým pred vstupom Slovenska do Schengenského priestoru prevažovalo neoprávnené prekročenie štátnej hranice SR, po vstupe sa stala dominantnejšou kategóriou neoprávneného pobytu na území SR.

Tabuľka 12 Počet zadržaných cudzincov na území SR v rokoch 2005 – 2009

Zadržaní cudzinci	2005	2006	2007	2008	2009
Spolu	7 970	7 620	6 110	2 320	1 715
Neoprávnené prekročenie štátnej hranice SR	5 104	4 129	3 311	1 020	570
Neoprávnený pobyt na území SR	2 866	3 491	2 799	1 300	1 145

Zdroj: ÚHCP P PZ a Eurostat.

Za posledných päť rokov bolo práve v roku 2009 zadržaných na území SR najmenej nelegálnych migrantov. Výrazný podiel na tomto poklese malo neoprávnené prekročenie štátnej hranice SR (pokles o 44,1 %). Pri neoprávnenom pobyte na území SR došlo oproti roku 2008 k miernemu nárastu (nárast o 11,9 %), avšak výrazný pokles v počte zadržaných pri neoprávnenom prekročení štátnej hranice spôsobil celkový pokles v počte zadržaných nelegálnych migrantov v SR oproti roku 2008 o 26,1 %. Celkom bolo v roku 2009 zadržaných 1 145 migrantov pri neoprávnenom pobyte a 570 migrantov pri neoprávnenom prekročení štátnej hranice SR.

Aj v roku 2009 (podobne ako v roku 2008) bol na vzdušnú vonkajšiu schengenskú hranicu zaznamenaný len minimálny tlak nelegálnej migrácie. Dôvodom tejto situácie je v prvom rade to, že tri schengenské letiská v SR sú kapacitne malé a majú nevýrazný podiel letov z krajín mimo Schengenského priestoru. Napriek zníženiu počtu zadržaných nelegálnych migrantov ostáva tlak na slovensko-ukrajinskú hranicu aj v roku 2009 stále veľký, keďže ide o jedinú vonkajšiu pozemnú schengenskú hranicu, cez ktorú navyše prechádza hlavný migračný tok, ktorý je súčasťou východoeurópskej migračnej trasy.

⁵ Potočková, I., Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu 2009, Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť, IOM, 2009.

SR je dlhodobo pre väčšinu nelegálnych migrantov tranzitnou krajinou a tento trend sa nezmenil ani v roku 2009. Fakty, ktoré potvrdzujú, že SR je pre väčšinu nelegálnych migrantov štátom tranzitným, sú najmä zneužívanie inštitútu azylu pri zadržaní (podanie žiadosti o udelenie azylu, čím sa cudzinec vyhne vyhosteniu, a následné svojvoľné opustenie azylových zariadení a pokračovanie v nelegálnej migrácii do vyspelých štátov EÚ), uskutočnené dublinské transfery z cieľových štátov na územie SR, výpovede migrantov a pod.

Tabuľka 13 Zadržaní príslušníci tretích krajín podľa štátneho občianstva, top 10 v rokoch 2008 a 2009

Štátna príslušnosť	Rok 2008	Štátna príslušnosť	Rok 2009
Ukrajina	600	Ukrajina	410
Moldavsko	470	Moldavsko	260
Gruzínsko	230	Pakistan	200
Pakistan	190	Vietnam	140
Rusko	160	Gruzínsko	130
Afganistan	135	Afganistan	115
India	120	Rusko	80
Bangladéš	70	India	50
Čína	70	Čína	40
Kórea	55	Srbsko	30

Zdroj: Eurostat.

Najväčší - až 23,9 % - podiel z celkového počtu zadržaných nelegálnych migrantov tvorili v roku 2009 Ukrajinci, rovnako ako v roku 2008. Ich počet poklesol o 190, čo predstavuje 1,9 percentuálneho bodu, ale ich podiel na celkovej nelegálnej migrácii ostal približne nezmenený. Ukrajinci sú na území SR typickí cudzinci, ktorí prekročia povolenú dĺžku pobytu (tzv. overstayeri). Z počtu zadržaných Ukrajincov bolo viac ako 80 % zadržaných na neoprávnenom pobyte vo vnútrozemí, ktorému predchádzal najmä legálny vstup na územie SR. Najvýraznejší pokles sme zaznamenali u štátnych príslušníkov Moldavska, kde ich podiel z celkového počtu zadržaných tvoril 15 %. V roku 2008 bol tento podiel 20 %. Počet zadržaných poklesol o 210, čo predstavuje medziročný pokles o 44,7 %. Tento pokles sa prejavil aj na najvýraznejšom poklese podielu z celkovej nelegálnej migrácie o 5 percentuálnych bodov. Moldavci boli približne v 65 % zadržávaní pri neoprávnenom prekročení vonkajšej pozemnej hranice. Sú to typickí tranzitujúci migranti. Najvýraznejší nárast sme zaznamenali u štátnych príslušníkov Vietnamu, keď v roku 2008 nepatrili do top 10 krajín podieľajúcich sa na nelegálnej migrácii v SR⁶, no v roku 2009 sa umiestnili na 4. mieste s počtom zadržaných 140 osôb. Všetci boli zadržaní na neoprávnenom pobyte na území SR, rovnako ako štátni príslušníci Srbska, ktorých počet sa medziročne zvýšil o 15 osôb. Okrem štátnych príslušníkov Vietnamu a Srbska bol nárast zaznamenaný už len u štátnych príslušníkov Pakistanu, a to o 5 %.

⁶ V roku 2008 bolo zadržaných 40 štátnych príslušníkov Vietnamu.

Najvýraznejší pokles bol zaznamenaný u štátnych príslušníkov Bangladéša a Kórejskej republiky, keď v porovnaní s rokom 2008 sa v roku 2009 nenachádzajú medzi top 10 krajinami v počte zadržaných štátnych príslušníkov. Výraznejší pokles bol zaznamenaný aj u štátnych príslušníkov Indie (58 %), Ruska (50 %) a Gruzínska (43 %). U ostatných štátnych príslušností nenastali výraznejšie zmeny. Väčšina zo zadržaných nelegálnych migrantov bola z kategórie tranzitujúcich.

Podľa veku sa medzi zadržanými nelegálnymi migrantmi najčastejšie vyskytovali osoby v produktívnom veku, počet maloletých predstavoval len približne 7 %. Muži mali priemerne zastúpenie v 83 % a ženy v 17 %. Zastúpenie mužov bolo vyššie v prípade všetkých štátnych príslušníkov v skupine top 10.

V roku 2009 bolo pri neoprávnenom prekročení štátnej hranice až 94,6 % zadržaných na vonkajšej pozemnej hranici, ktorú tvorí slovensko-ukrajinský úsek štátnej hranice, cez ktorý vedie hlavný migračný tok. Migranti prekračovali uvedený hraničný úsek hlavne pešo, mimo hraničných priechodov cez tzv. zelenú hranicu, zväčša za pomoci prevádzáčov, bez cestovných dokladov a v smere do SR. Len veľmi malá časť z nich sa pokúsila o prechod hranice cez hraničný priechod.

Počet zadržaných migrantov pri neoprávnenom prekročení vonkajšej hranice na letiskách sa oproti predchádzajúcemu roku nezmenil a z celkového počtu neoprávnených prekročení štátnej hranice SR tvoril len 2,6 %. Všetci zadržaní na vstupe do SR predložili na kontrolu falošné či pozmenené cestovné doklady. Na výstupe zo SR predložili na kontrolu takisto falošné či pozmenené doklady, alebo sa preukázali cudzími cestovnými dokladmi. Všetci boli zadržaní na letisku v Bratislave. Štátna príslušnosť zadržaných cudzincov bola rôznorodá. Pochádzali prevažne z krajín východnej Európy, Ázie a Afriky. Táto podkategória je malá, rovnako ako neoprávnené prekročenie vnútornej hranice. Dôvodom je najmä skutočnosť, že Slovensko z hľadiska objemu prepravy nemá letisko medzinárodného významu.

V roku 2009 bolo zadržaných 1 145 migrantov pri neoprávnenom pobyte na území SR, čo tvorí 66,7 % podiel z celkovej nelegálnej migrácie za rok 2009.

Analýzou zistených neoprávnených pobytov z hľadiska predchádzajúceho vstupu na územie SR, dôvodu pobytu a miesta zistenia, získame tri základné kategórie, ktoré je treba posudzovať aj osobitne.

Prvou kategóriou je neoprávnený pobyt zistený vo vnútrozemí, ktorému predchádzal nelegálny vstup na územie SR. Predstavujú ho nelegálni migranti, ktorí sa na území SR zdržiavajú len minimálne a územím SR len tranzitujú. Vo väčšine prípadov nemajú títo migranti žiadne doklady totožnosti a na nelegálny vstup používajú predovšetkým hlavnú migračnú trasu, t. j. vonkajšiu pozemnú hranicu, s čím súvisí aj skutočnosť, že viac ako polovica takýchto migrantov bola zadržaná na území východného Slovenska. Celkovo boli najviac zastúpení občania Afganistanu, Moldavska a Pakistanu.

Druhá kategória je neoprávnený pobyt zistený vo vnútrozemí, ktorému predchádzal legálny vstup na územie SR (alebo Schengenu). Charakteristickým znakom je to, že takíto cudzinci sa zdržiavajú na území SR dlhobojšie, majú v cestovných dokladoch udelené vízum alebo povolenie na pobyt v SR alebo do iného schengenského štátu, no ich pobyt na Slovensku sa stal neoprávnený z dôvodu prekročenia doby pobytu stanovenej takýmto dokladom alebo bezvízovou dohodou a pod. (ide

o tzv. overstayers). Z veľkej časti sa táto kategória prelína s problematikou nelegálnej práce, ktorá je najčastejším motívom zdržiavania sa na území SR. Najväčšie zastúpenie z hľadiska štátnej príslušnosti aj v roku 2009 už tradične tvorili občania Ukrajiny a Vietnamu. Pre uvedených štátnych príslušníkov je SR už aj cieľovou krajinou.

Tretiu kategóriu – neoprávnený pobyt zistený na hraničnom priechode pri výstupe zo SR, tvoria migranti, ktorí vstúpili na územie SR neoprávnene, a z väčšej časti migranti, ktorí vstúpili na územie SR, resp. Schengenu legálne (viac ako 90 %), ale prekročili dobu pobytu určenú vo víze alebo v povolení na pobyt, pričom väčšiu skupinu tvorili tí, ktorým skončila platnosť víza. V tejto kategórii majú najväčšie zastúpenie štátni príslušníci Ukrajiny, čo je vzhľadom k spoločnej štátnej hranici pochopiteľné. Ukrajinci sú k vstupu do SR a EÚ zväčša ekonomicky motivovaní. Špecifikum týchto prípadov je, že sa často nedá hodnoverne preukázať, či sa cudzinec zdržiaval (pracoval) na našom území alebo v inom členskom štáte EÚ.

4.2 Návraty

V tejto podkapitole analyzujeme údaje o celkovom počte štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahuje povinnosť opustiť územie SR (teda počet vydaných rozhodnutí o administratívnom vyhostení alebo súdnom vyhostení štátnych príslušníkov tretích krajín) a údaje o celkovom počte štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí skutočne opustili územie SR na základe rozhodnutia o administratívnom vyhostení alebo súdnom rozhodnutí.

V celkovom počte štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahuje povinnosť opustiť územie SR a ktorí skutočne opustili územie SR, nie sú zahrnuté osoby, ktorým bol odopretý vstup, a osoby, ktoré boli odovzdané zo SR v zmysle dublinského nariadenia. Taktiež bolo dodržané pravidlo, že v celkovom počte je jedna osoba zahrnutá len jedenkrát.

Na porovnanie počtu návratov s predchádzajúcim rokom sme použili štatistické údaje o počte štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahuje povinnosť opustiť územie SR (teda počet vydaných rozhodnutí o administratívnom vyhostení alebo súdnom vyhostení štátnym príslušníkom tretích krajín), a údaje o celkovom počte štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí skutočne opustili územie SR na základe rozhodnutia o administratívnom vyhostení alebo súdnom rozhodnutí, z roku 2008 zo štatistickej databázy Eurostatu.

V zmysle zákona o pobyte cudzincov sa voči cudzincom, ktorí neoprávnene prekročili štátnu hranicu alebo porušili podmienky pobytu, vykonali opatrenia k zamedzeniu ich ďalšieho protizákonného konania a úkony smerujúce k ich návratu. Okrem prípadov, keď cudzinec požiadal o udelenie azylu alebo dobrovoľný návrat, prípadne im bolo rozhodnutie vydané v inom členskom štáte, je týmto cudzincom vydané rozhodnutie o administratívnom vyhostení alebo súdnom vyhostení.

Tabuľka 14 Počet štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahuje povinnosť opustiť územie SR, v rokoch 2008 a 2009

Štátne občianstvo	2008	2009
Spolu	1 655	1 180
Osoba bez štátneho občianstva	1	0
Neznáme	1	0

Zdroj: Eurostat.

V roku 2009 bolo vydané rozhodnutie o návrate 1 180 migrantom, čo je 68,8 % z celkového počtu zadržaných migrantov (31,2 % požiadalo o azyl na území SR alebo dobrovoľný návrat, alebo boli vrátení na územie iného členského štátu v rámci dublinského konania, alebo išlo o maloletých bez sprievodu). V porovnaní s predchádzajúcim rokom, kedy bolo rozhodnutie o návrate vydané 1 655 migrantom, je to pokles o 28,7 %.

Pre správne pochopenie uvedeného rozdielu treba zohľadniť počet zadržaných v príslušných rokoch (pozri tabuľku 12 v kapitole 4.1 Počet zadržaných cudzincov na území SR v rokoch 2005 – 2009).

Ten poklesol o 26,1 %, t. j. z 2 320 zadržaných v roku 2008 na 1 715 zadržaných v roku 2009. Z uvedeného vyplýva, že podiel vydaných rozhodnutí o návrate k počtu zadržaných v príslušnom roku medziročne mierne poklesol o 2,5 percentuálneho bodu (zo 71,3 % v roku 2008 na 68,8 % v roku 2009). V roku 2009 mierne poklesol aj pomer realizovaných rozhodnutí o návrate k vydaným rozhodnutiam o návrate zo 78,25 % v roku 2008 na 76,27 % v roku 2009, t. j. pokles o 1,98 percentuálneho bodu.

Tabuľka 15 Krajiny pôvodu štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahuje povinnosť opustiť územie SR, top 10 (2008 – 2009)

Rok 2008		Rok 2009	
Štátne občianstvo	Spolu	Štátne občianstvo	Spolu
Ukrajina	580	Ukrajina	400
Moldavsko	320	Moldavsko	180
Gruzínsko	135	Vietnam	110
Pakistan	110	Gruzínsko	95
India	85	Afganistan	65
Afganistan	75	Rusko	50
Rusko	55	Pakistan	50
Kórea	50	Čína	25
Čína	50	Turecko	20
Bangladéš	45	Kórea	20

Zdroj: Eurostat.

Najviac rozhodnutí o návrate bolo v roku 2009 vydaných štátnym príslušníkom Ukrajiny (33,9 %), nasledovali štátni príslušníci Moldavska (15,2 %), Vietnamu (9,3 %), Gruzínska (8 %) a Afganistanu (5,5 %). U ostatných štátnych príslušností nepresiahol podiel z celkového počtu vydaných rozhodnutí o návrate hranicu 5 %.

Pri porovnaní s predchádzajúcim rokom sme zaznamenali výraznejšie rozdiely v podieloch jednotlivých štátnych príslušností z celkového počtu vydaných rozhodnutí. Výrazný medziročný nárast o 7,5 percentuálneho bodu sme zaznamenali pri migrantoch z Vietnamu. Príčinou tejto zmeny bola najmä hospodárska kríza, ktorá mala vplyv na zamestnanosť štátnych príslušníkov z Vietnamu, ktorí patria do skupiny cudzincov z tretích krajín zväčša s nízkym vzdelaním.⁷ Medziročný pokles o 4,1 percentuálneho bodu sme zaznamenali pri Moldavskej štátnej príslušnosti. Značný pokles sme zaznamenali aj pri migrantoch z Indie, ktorých podiel medziročne poklesol o 3,4 percentuálneho bodu.

Tabuľka 16 Počet štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí skutočne opustili územie SR, v rokoch 2008 a 2009

Štátne občianstvo	Rok	
	2008	2009
Spolu	1 295	900
Osoba bez štátneho občianstva	0	0
Neznáme	0	0

Zdroj: Eurostat.

V roku 2009 opustilo overiteľným spôsobom územie SR 76,3 % štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate. Väčšina z nich bola vyhostená z územia SR cez slovensko-ukrajinskú hranicu, pričom nie je možné zistiť, či sa títo cudzinci skutočne vrátili do krajiny pôvodu (s výnimkou Ukrajincov). Časť cudzincov opustila na základe rozhodnutia o vyhostení územie SR cez vonkajšiu hranicu na letiskách (mimo-schengenské linky).

Tabuľka 17 Krajiny pôvodu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí skutočne opustili územie SR, top 10 (2008 – 2009)

Rok 2008		Rok 2009	
Štátne občianstvo	Spolu	Štátne občianstvo	Spolu
Ukrajina	480	Ukrajina	335
Moldavsko	315	Moldavsko	175
Gruzínsko	135	Gruzínsko	80
Pakistan	110	Vietnam	60
India	80	Rusko	50
Afganistan	65	Afganistan	45

⁷ Domonkos, T., Páleníková, M., Radvanský, M. Saturovanie dopytu po pracovnej sile prostredníctvom migrácie v SR. Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť, IOM, 2010.

Rusko	40	Pakistan	30
Bangladéš	35	Arménsko	20
Čína	30	Srbsko	10
Arménsko	10	Turecko	10

Zdroj: Eurostat.

Pri porovnaní s predchádzajúcim rokom sme zaznamenali výraznejšie rozdiely v podieloch jednotlivých štátnych príslušností z celkového počtu príslušníkov tretích krajín, ktorí skutočne opustili územie SR, pri takých krajinách pôvodu ako pri porovnaní údajov o jednotlivých štátnych príslušnostiach z celkového počtu príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahuje povinnosť opustiť územie.

Výrazný medziročný nárast sme zaznamenali pri migrantoch z Vietnamu, konkrétne išlo o nárast o 6,3 percentuálneho bodu. Nárast o 2,5 percentuálneho bodu nastal pri migrantoch z Ruska⁸. Výrazný medziročný pokles o 4,8 percentuálneho bodu sme zaregistrovali pri migrantoch z Moldavska. Značný pokles sme zaznamenali aj pri migrantoch z Indie, ktorých podiel medziročne poklesol o 4,3 percentuálneho bodu.

Ostatní štátni príslušníci tretích krajín, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate a nebolo možné overiteľným spôsobom preukázať ich opustenie územia SR, predstavujú skupinu migrantov s 23,7 % podielom. V tejto skupine sú zahrnutí aj nelegálni migranti, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate a boli prepustení s povinnosťou opustiť územie SR v stanovenej lehote, pričom hodnoverným spôsobom nie je možné zistiť, či túto povinnosť splnili, alebo nie, alebo o ktorých fyzickom návrate sa nerozhodlo, prípadne ich fyzický návrat bol vykonaný v roku nasledujúcom po hodnotenom období, t. j. v roku 2010.

⁸ V porovnaní s počtom zadržaných štátnych príslušníkov Ruska v roku 2009 (80 osôb) skutočne opustilo územie SR 50 osôb, čo predstavuje 62,5 %. V roku 2008 to bol len 25 % podiel (40 osôb zo 160).

Ochrana hraníc

5.1 Prevencia nelegálneho vstupu a pobytu – odopretia vstupu

V časti 5.1 Odopretia vstupu za rok 2009 sme použili údaje zo štatistickej databázy Eurostatu – štátni príslušníci tretích krajín, ktorým bol odopretý vstup na hranici (na vonkajšej pozemnej a vonkajšej vzdušnej). Na porovnanie počtu odopretí s predchádzajúcim rokom 2008 sme takisto použili údaje zo štatistickej databázy Eurostatu.

Hraničná kontrola na vonkajšej hranici v sebe zahŕňa kontrolu stanovených podmienok pre vstup na územie SR, resp. Schengenského priestoru a vyhľadávanie údajov o osobách, ktoré majú byť zadržané, prípadne sa im má odoprieť vstup na územie SR, resp. do Schengenského priestoru. Odopretie vstupu slúži na zabránenie vstupu nežiaducich osôb a osôb, ktoré nespĺňajú podmienky vstupu, čím čiastočne preventívne vplyva na elimináciu nelegálnej migrácie.

Tabuľka 18 Odopretie vstupu štátnym príslušníkom tretích krajín na vonkajšej hranici podľa dôvodu odopretia vstupu v rokoch 2008 a 2009

Dôvody odopretia vstupu	2008			2009		
	Spolu	Z toho		Spolu	Z toho	
		pozemná hranica	letiská		pozemná hranica	letiská
A	5	5	0	5	5	0
B	5	0	5	10	5	5
C	965	950	15	305	290	15
D	15	10	0	10	10	0
E	275	270	5	315	310	5
F	5	5	0	10	10	0

G	20	20	0	30	30	0
H1 a H2	255	245	10	165	150	15
I	0	0	0	5	0	0
Spolu	1 540	1 505	30	855	815	40

Zdroj: Eurostat.

Dôvody v zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006, ktorým sa ustanovuje Kódex schengenských hraníc:

A - Nemá platný cestovný doklad (cestovné doklady).

B - Má falošný/pozmenený/sfalšovaný cestovný doklad.

C - Nemá platné vízum alebo povolenie na pobyt.

D - Má falošné/pozmenené/sfalšované vízum alebo povolenie na pobyt.

E - Nemá príslušné dokumenty na zdôvodnenie účelu a podmienok pobytu.

F - Dĺžka jeho pobytu na území členských štátov EÚ počas obdobia 6 mesiacov už dosiahla 3 mesiace.

G - Nemá dostatok prostriedkov na živobytie na obdobie a formu pobytu alebo prostriedkov na návrat do krajiny pôvodu alebo na tranzit.

H1 - Je osobou, na ktorú bolo vydané upozornenie na účely odopretia vstupu v SIS.

H2 - Je osobou, na ktorú bolo vydané upozornenie na účely odopretia vstupu vo vnútroštátnej evidencii.

I - Považuje sa za hrozbu pre verejný poriadok, vnútornú bezpečnosť, verejné zdravie alebo medzinárodné vzťahy jedného alebo viacerých členských štátov EÚ.

Z celkového počtu 855 odopretí vstupu zaznamenaných v roku 2009 bolo 95,3 % na vonkajšej pozemnej hranici a 4,7 % na vonkajšej hranici na letiskách. Najväčší podiel na celkovom odopretí vstupu predstavoval dôvod E, teda neschopnosť preukázať sa dokumentom na zdôvodnenie podmienok a účelu pobytu s počtom 315 (36,8 %), pričom najväčší podiel mali štátni príslušníci Ukrajiny. Počet odopretí vstupu z uvedeného dôvodu v porovnaní s rokom 2008 mierne vzrástol. Najväčší pokles odopretí vstupu až o 660 bol zaznamenaný pri dôvode C, teda z dôvodu neplatného víza alebo povolenia na pobyt, pričom v roku 2008 to bol najčastejší dôvod odopretia vstupu štátnym príslušníkom tretích krajín so 62,7 %, kde najväčší podiel opäť tvorili štátni príslušníci Ukrajiny. Zvláštnosťou vývoja odopretia vstupu podľa spomínaných dôvodov je skutočnosť, že štátni príslušníci Ukrajiny sa už nepokúšajú vstúpiť na územie Slovenska, resp. Schengenu bez platného víza alebo povolenia na pobyt⁹, no pri hraničnej kontrole nemajú príslušné dokumenty na zdôvodnenie účelu a podmienok pobytu, ktoré však pri predkladaní žiadosti o udelenie víza musia doložiť.

⁹ Dôvod poklesu odopretí vstupu z dôvodu C v roku 2009 oproti roku 2008 mohli ovplyvniť:

a) zavedenie malého pohraničného styku s Ukrajinou (realizovaný od októbra 2008, pričom efekt sa výraznejšie prejavil v roku 2009);
b) štátni príslušníci Ukrajiny od roku 2009 čoraz menej využívali modus operandi vstupu do EÚ bez víz v cestovnom doklade a neplatné víza, presunuli sa na iné spôsoby vstupu (napr. získanie víza na falošnom základe – čo môže mať za následok práve odopretie vstupu z dôvodu E);

c) uľahčenie udeľovania víz pre štátnych príslušníkov Ukrajiny (Dohoda nadobudla platnosť 1. 1. 2008). Na základe tejto dohody sa tým kategóriám občanov Ukrajiny, ktoré nie sú vymenované v dohode, udeľujú víza zjednodušeným postupom a za znížený poplatok vo výške 35 € pre všetky druhy krátkodobých víz. Členovia oficiálnych delegácií, športovci, dôchodcovia, novinári, študenti, rodinní príslušníci občana Ukrajiny s legálnym pobytom v členskom štáte EÚ a pod. získajú vízum bezplatne.

Ďalšie frekventované dôvody odopretia vstupu boli: skutočnosť, že išlo o osobu, na ktorú bolo vydané upozornenie na účely odopretia vstupu v Schengenskom informačnom systéme (19,3 %) a nedostatok prostriedkov na živobytie na obdobie a druh pobytu alebo prostriedkov na návrat do krajiny pôvodu alebo tranzitu. Z hľadiska spoločenskej nebezpečnosti predstavujú najväčšie riziko pokusy o vstup na územie SR na falošné a pozmenené cestovné doklady, falošné a pozmenené víza alebo povolenia na pobyt. Z uvedeného dôvodu bol vstup odopretý 20 cudzincom.

Tabuľka 19 Prehľad o odopretí vstupu na vonkajšej hranici podľa druhu hranice a podľa štátneho občianstva, top 7 (2008 – 2009)

Rok 2008	Spolu	Hranica		Rok 2009	Spolu	Hranica	
Štátne občianstvo		pozemná	letiská	Štátne občianstvo		pozemná	letiská
Ukrajina	1 435	1 435	0	Ukrajina	750	750	0
Rusko	35	30	5	Moldavsko	30	30	0
Moldavsko	30	30	0	Rusko	25	20	5
India	10	0	10	India	25	0	25
Bielorusko	5	5	0	Bielorusko	5	0	0
Ekvádor	5	0	5	Turecko	5	0	0
Irán	5	0	5	Gruzínsko	5	5	0

Zdroj: Eurostat.

Štruktúra cudzincov podľa štátneho občianstva, ktorým bol odopretý vstup, je podmienená geografickým postavením SR. Keďže Slovensko má spoločnú vonkajšiu pozemnú hranicu len s Ukrajinou, je aj v roku 2009 početnosť štátnych príslušníkov Ukrajiny v tejto kategórii najväčšia, a to 87,7 %, pričom všetkým bol odopretý vstup na pozemnej hranici. Ďalej nasledovali Moldavci s 3,5 % podielom. Štátni príslušníci Ruska predstavovali 2,9 % podiel, kde 20 osobám bol odopretý vstup na pozemnej a 5 na vonkajšej hranici na letiskách. Výraznejší nárast oproti roku 2008 v počte odopretí vstupu sme zaznamenali u štátnych príslušníkov Indie. Ich podiel predstavoval 2,9 % na celkovom počte odopretí vstupu a všetkým bol vstup odopretý na vonkajšej hranici na letisku. Tieto odopretia boli zaznamenané v mesiaci február. Všetci prileteli pravidelnými linkami z Amritsaru (Pandžáb). Obdobný nápor počas ostatných mesiacov roka 2009 sme nezaznamenali. Pozitívny vplyv na znižovanie odopretí vstupu na letiskách malo vysielanie pracovníkov leteckej spoločnosti Air Slovakia do Amritsaru, kde priamo na mieste vylučovali z prepravy tých cudzincov, ktorí nespĺňali podmienky vstupu.

Z hľadiska zastúpenia podľa pohlavia bolo v roku 2009 zaznamenaných pri odopretí vstupu na vonkajšej pozemnej hranici 65,9 % mužov a 34,1 % žien, na vonkajšej hranici na letiskách 84,2 % mužov a 15,8 % žien. Z hľadiska rozdelenia podľa veku bolo najväčšie zastúpenie osôb v produktívnom veku.

V porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka došlo v roku 2009 k poklesu počtu odopretí vstupu o 44,6 %. Najvýraznejší pokles nastal v dôvodoch, keď cudzinec nemal platné vízum alebo povolenie na pobyt a bol osobou, na ktorú bolo vydané upozornenie na účely odopretia vstupu

v SIS¹⁰. Naopak, nárast nastal v dôvodoch, keď cudzinec nemal príslušné dokumenty na zdôvodnenie účelu a podmienok pobytu a nemal dostatok prostriedkov na živobytie na obdobie a formu pobytu alebo prostriedkov na návrat do krajiny pôvodu alebo na tranzit.

5.2 Vzťah medzi odopretiami vstupu, zadržaniami a návratmi

SR ako jeden z členských štátov Schengenského priestoru v rámci nelegálnej migrácie využíva rôzne nástroje spočívajúce predovšetkým v preventívnych opatreniach. V prípade, že štátny príslušník tretej krajiny nespĺňa podmienky pre vstup na územie SR (do Schengenského priestoru), je mu odopretý vstup, a teda je zabezpečené zo strany hraničnej stráže, že na územie SR (resp. Schengenu) nevstúpi.

Údaje o celkovom počte štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým bol odopretý vstup na územie SR (do Schengenského priestoru), ako aj údaje o tom, kde im bol vstup odopretý, sú uvedené v tabuľke 18 Odopretie vstupu štátnym príslušníkom tretích krajín na vonkajšej hranici podľa dôvodu odopretia vstupu za obdobie rokov 2008 a 2009.

Z hľadiska národnostnej štruktúry štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým bol v roku 2009 odopretý vstup, dominovali Ukrajinci (87,72 %), nasledovali Moldavci (3,51 %) a Rusi (2,92 %). Tu je zrejmé, že odopretie vstupu súvisí s geografickou polohou Slovenska, najmä v prípadoch odopretia vstupu na vonkajšej pozemnej hranici. Podiel odopretí vstupu na vonkajšej hranici na letiskách je len 4,68 %. Tu sa vyskytovali štátni občania z geograficky vzdialenejších krajín (India a Rusko), ako ukazuje tabuľka 19 Prehľad o odopretí vstupu na vonkajšej hranici podľa druhu hranice podľa štátneho občianstva, top 7 (2008 – 2009).

Národnostná štruktúra zadržaných príslušníkov tretích krajín je rozmanitejšia (pozri tabuľku 13 Zadržaní príslušníci tretích krajín podľa štátnej príslušnosti, top 10 v rokoch 2008 a 2009) a podiely jednotlivých štátnych príslušností nezodpovedajú podielom jednotlivých štátnych príslušností pri odopretíach vstupu. Národnostná štruktúra zadržaných príslušníkov tretích krajín a príslušníkov tretích krajín, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate, a vykonanými návratmi je podobná (na porovnanie pozri tabuľku 15 Krajiny pôvodu štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahuje povinnosť opustiť územie SR, top 10 /2008 – 2009/ a tabuľku 17 Krajiny pôvodu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí skutočne opustili územie SR, top 10 /2008 – 2009/).

Dôvodom je skutočnosť, že štátnym príslušníkom, ktorí sú zadržaní pri nelegálnej migrácii, sa vydávajú rozhodnutia o návrate a na základe vydaných rozhodnutí o návrate sa realizujú návraty. Medzi zadržanými cudzincami, vydanými rozhodnutiami o návrate a vykonanými návratmi teda existuje úzka súvislosť.

¹⁰ Dôvodom poklesu mohli byť nasledovné skutočnosti:

- uvedenie si cudzincov, že sa vykonáva dôkladná hraničná kontrola, a preto sa už títo cudzinci intenzívne nepokúšajú o vstup cez hraničný priechod, ale volia iné spôsoby;
- súvis s celkovým poklesom tlaku nelegálnej migrácie cez východné vonkajšie hranice;
- v niektorých prípadoch odopretia vstupu môže ísť o súbeh dôvodov. Podľa platnej slovenskej legislatívy však v prípade viacerých dôvodov možno uvádzať len 1 dôvod a to ten závažnejší.

Z hľadiska štruktúry podľa štátneho občianstva sa v roku 2009 pri porovnaní údajov na prvých dvoch miestach v rámci každej sledovanej kategórie umiestnili štátni príslušníci Ukrajiny a Moldavska.

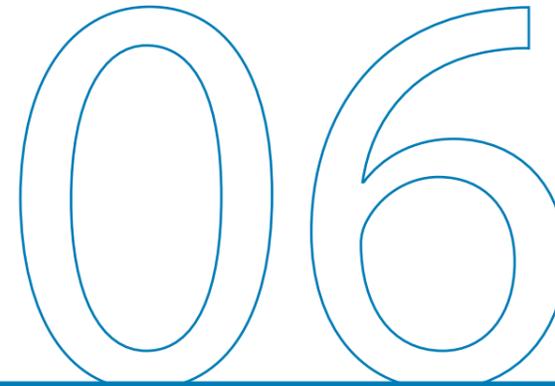
Tabuľka 20 Porovnanie krajín pôvodu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým bol odopretý vstup, ktorí boli zadržaní a navrátení, top 7/10 (2009)

				Návraty			
Odopretie vstupu	Spolu	Zadržanie	Spolu	Povinnosť opustiť územie	Spolu	Skutočne opustili územie	Spolu
Ukrajina	750	Ukrajina	410	Ukrajina	400	Ukrajina	335
Moldavsko	30	Moldavsko	260	Moldavsko	180	Moldavsko	175
Rusko	25	Pakistan	200	Vietnam	110	Gruzínsko	80
India	25	Vietnam	140	Gruzínsko	95	Vietnam	60
Bielorusko	5	Gruzínsko	130	Afganistan	65	Rusko	50
Turecko	5	Afganistan	115	Rusko	50	Afganistan	45
Gruzínsko	5	Rusko	80	Pakistan	50	Pakistan	30
:	:	India	50	Čína	25	Arménsko	20
:	:	Čína	40	Turecko	20	Srbsko	10

Zdroj: Eurostat.

Významný vplyv na počet vydaných rozhodnutí má modus operandi nelegálnej migrácie zadržaných migrantov a tiež aj to, či ide o maloletých bez sprievodu (im nie je možné rozhodnutie o vyhostení vydať s výnimkou, ak je vyhostenie v ich záujme). V prípadoch, keď sú štátni príslušníci tretích krajín zadržávaní vo vnútrozemí po ich predchádzajúcom nelegálnom vstupe na územie SR, zhruba polovica z nich po zadržaní požiada o azyl na území SR, a teda sa im rozhodnutie o návrate nevydáva.

V prípadoch, keď štátni príslušníci tretích krajín porušili podmienky pobytu (tzv. overstayeri), sa im väčšinou vydávalo rozhodnutie o návrate s povinnosťou vycestovať z územia SR v stanovenej lehote, pričom vo väčšine prípadov nebolo možné overiteľným spôsobom preukázať, či skutočne opustili územie SR (napr. Kórejčania). Najviac vydaných rozhodnutí o návrate a vykonaných návratov k počtu zadržaných bolo v prípade štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí boli zadržaní pri neoprávnenom prekročení vonkajšej hranice (napr. Ukrajinci, Moldavci, Vietnamci, Gruzínci).

Azyl: medzinárodná ochrana

Migračný úrad MV SR (ďalej MÚ MV SR) je prvostupňovým správnym orgánom, ktorý rozhoduje o udeľovaní azylu a poskytovaní doplnkovej ochrany cudzincom a postupuje v súlade s ustanoveniami zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle. V tomto zákone je premietnutý najmä Ženevský dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951, Newyorský protokol týkajúci sa právneho postavenia utečencov z roku 1967, ako aj príslušné európske smernice či nariadenia upravujúce oblasť medzinárodnej ochrany cudzincov. V roku 2009 nenastali žiadne legislatívne zmeny, ktoré by mali vplyv na oblasť azylu.

V roku 2009 sa SR prvýkrát vo svojej histórii zapojila v rámci rozdeľovania bremena migrácie do presídľovacieho procesu. Na základe medzinárodnej Dohody medzi vládou Slovenskej republiky, Úradom vysokého komisára Organizácie spojených národov pre utečencov a IOM Medzinárodnou organizáciou pre migráciu poskytla pomoc 98 palestínskym utečencom, ktorí boli v záujme ich bezpečnosti presídlení z utečeneckého tábora Al Walid na iracko-sýrskej hranici na Slovensko, kde im bola poskytnutá starostlivosť a ochrana do ich transferu do Spojených štátov amerických ako cieľovej krajiny. Slovenská republika týmto demonštrovala svoju pripravenosť poskytnúť v rámci svojich možností pomoc tým, ktorí ju potrebujú. V roku 2009 SR zároveň potvrdila aj svoju pripravenosť podieľať sa na relokáčnom programe vnútorného presídlenia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou s tým, že v roku 2010 prevezme z Malty prvých 10 osôb so štatútom medzinárodnej ochrany.

Z hľadiska vnútroštátneho vývoja bolo významným opatrením pri dotváraní systému riadenia migrácie zriadenie Riadiaceho výboru pre migráciu a integráciu cudzincov (ďalej len „riadiaci výbor“) na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 467 z dňa 24. júna 2009 k súhrnnej správe o stave plnenia úloh vyplývajúcich z rozpracovania Koncepcie migračnej politiky Slovenskej republiky na podmienky jednotlivých rezortov za rok 2008. Riadiaci výbor prispieva k zlepšeniu koordinácie rozhodovacích procesov v oblasti migrácie v podmienkach Slovenskej republiky, poskytuje vhodný priestor na riešenie aktuálnych otázok a je zodpovedný za implementáciu a monitorovanie úloh vyplývajúcich z Koncepcie migračnej politiky a z Koncepcie integrácie cudzincov v SR. Výbor plní úlohu

hlavného koordinačného, medziinštitucionálneho, odborného a iniciatívneho orgánu v SR pre otázky týkajúce sa riadenia migrácie.

V roku 2009 pokračovali práce aj na realizácii projektu s názvom Informačný systém migrácie a medzinárodnej ochrany MIGRA (IS MIGRA), financovaného ako národný projekt z prostriedkov Európskeho fondu pre utečencov a z prostriedkov Fondu pre vonkajšie hranice. Užívateľmi informačného systému boli organizačné súčasti MÚ MV SR a ÚHCP P PZ. Zavedenie a používanie tohto informačného systému umožní užívateľom kvalitnejšie plniť úlohy súvisiace s evidenciou osôb, ktoré na území SR požiadali o niektorú z foriem medzinárodnej ochrany. Zároveň umožní kvalitnejšiu a prehľadnejšiu evidenciu osôb, ktorým sa na území SR poskytla niektorá z foriem medzinárodnej ochrany.

6.1 Žiadosti o medzinárodnú ochranu

V roku 2009 požiadalo o udelenie azylu v SR celkom 822¹¹ cudzincov, čo bolo o 107 menej ako v roku 2008. V percentuálnom vyjadrení ide o 9,6 % pokles. Ide o najnižší počet žiadostí od roku 1998. Priemerný mesačný počet podaných žiadostí o azyl v roku 2009 bol 68,5, zatiaľ čo v roku 2008 to bolo 75 (takmer 10 % pokles). Vo väčšine krajín EÚ bol taktiež zaznamenaný klesajúci trend oproti roku 2008. Počet zastavených konaní v roku 2009 predstavoval 460 (56 % z celkového počtu žiadostí 822), zatiaľ čo v roku 2008 to bolo 457 (50 % z celkového počtu 909), pričom možno konštatovať, že oproti minulému roku nastal 5 % nárast vzhľadom na celkový počet podaných žiadostí. Cudzinci opakovane neprejavujú záujem o preskúmanie ich žiadosti na území SR.

Azyl bol v roku 2009 udelený v 14 prípadoch, v 98 prípadoch bola poskytnutá doplnková ochrana a v 1 prípade bolo osobe s udeleným azylom udelené štátne občianstvo SR.

Z hľadiska dlhodobého vývoja migračnej situácie v podmienkach SR je súčasný stav v tejto oblasti porovnateľný so stavom do roku 1998. Uvedené počty (stav v roku 2004 – 11 344) dokumentujú pomerne stabilný trend poklesu tlaku tejto kategórie migrantov vo všeobecnosti. Obdobná situácia je aj v okolitých členských štátoch EÚ s výnimkou Poľska.

V SR panuje v štruktúre žiadateľov o udelenie azylu podľa kontinentov už niekoľko rokov stabilná situácia. Počas roku 2009 bolo v žiadostiach o udelenie azylu zaznamenaných 45 rôznych štátnych občianstiev. Počty žiadostí o udelenie azylu potvrdzujú, že v štruktúre žiadateľov v posledných rokoch jednoznačne dominuje na prvom mieste Ázia, potom nasleduje Európa. Oproti roku 2008 je možné v roku 2009 pozorovať zvýšenie počtu žiadostí o udelenie azylu o 2,9 percentuálneho bodu (2008 – 67,4 %; 2009 – 70,3 %) podaných štátnymi príslušníkmi ázijských krajín a zníženie počtu žiadostí o 5,2 percentuálneho bodu (2008 – 30,4 %; 2009 – 25,2 %) podaných štátnymi príslušníkmi európskych krajín. V rámci Ázie v oboch rokoch prevládajú žiadatelia z Pakistanu (2009 – 168; 2008 – 109) a Indie (2009 – 57; 2008 – 88). V rámci Európy v oboch rokoch išlo najmä o žiadateľov z Gruzínska (2009 – 98; 2008 – 119) a Moldavska (2009 – 73; 2008 – 113). V roku 2009 bol zaznamenaný mierny nárast počtu žiadostí z Afriky, Ameriky a osôb bez štátnej príslušnosti (4,5 %), pričom v roku 2008 tento zanedbateľný počet nedosiahol spolu ani 2 % z celkového počtu žiadostí.

¹¹ Podľa štatistík Eurostatu je počet zaokrúhlený na 820.

V roku 2009 došlo oproti roku 2008 k nepatrnému 2,4 % zníženiu počtu žiadostí o udelenie azylu podaných mužmi a k nepatrnému 2,3 % zvýšeniu žiadostí podaných ženami.

Podľa vekovej štruktúry žiadateľov o udelenie azylu bolo v oboch rokoch najviac žiadateľov vo veku od 18 do 34 rokov. Kým v roku 2008 táto veková štruktúra tvorila okolo 68 %, v roku 2009 to bolo približne 61 %. Druhou najpočetnejšou vekovou kategóriou bola v oboch rokoch kategória od 35 do 64 rokov (v roku 2009 okolo 27 %, v roku 2008 okolo 18 %), ďalej kategória od 0 do 17 rokov (2009 približne 10 % a 2008 približne 13 %) a v kategórii viac ako 65 rokov nebola podaná ani jedna žiadosť o udelenie azylu v oboch rokoch.

V roku 2008 a 2009 MÚ MV SR neposkytoval Eurostatu údaje o prvožiadateľoch o azyl, pretože poskytovanie týchto údajov bolo založené na dobrovoľnosti členských štátov EÚ.

Počet osôb, ktorým bola žiadosť o medzinárodnú ochranu posudzovaná na konci referenčného obdobia (t. j. decembra 2009) zo strany MÚ MV SR, činil 70, z čoho 59 osôb bolo mužského pohlavia a 13 osôb ženského pohlavia. Najpočetnejšou kategóriou bola veková hranica od 18 do 34 rokov (41 osôb) a druhou najpočetnejšou bola veková kategória od 35 do 64 rokov. Podľa štátneho občianstva žiadateľov prvé miesto zaujalo Moldavsko, nasledovalo Rusko, Vietnam, Pakistan a Gruzínsko.

V roku 2009 bolo stiahnutých 35 žiadostí o medzinárodnú ochranu, čo predstavuje o 5 žiadostí menej ako v roku 2008. Išlo najmä o žiadateľov z Moldavska, Ruska, Vietnamu, Pakistanu a Gruzínska. Späť vzatých žiadostí osobami mužského pohlavia činilo 25, ženského pohlavia 10 a najpočetnejšou kategóriou bola veková hranica od 18 do 34 rokov.

6.2 Rozhodnutia o medzinárodnej ochrane

Migračný úrad MV SR vydal v roku 2009 v prvostupňovom rozhodovaní o udelenie azylu a doplnkovej ochrany celkom 280 rozhodnutí, zatiaľ čo v roku 2008 to bolo 370 rozhodnutí.

Z hľadiska vekovej štruktúry a pohlavia išlo najmä o mužov vo vekovom rozmedzí od 18 do 34 rokov, pričom tento stav je porovnateľný s predchádzajúcim rokom. V roku 2009 MÚ MV SR priznal medzinárodnú ochranu celkom v 112 prípadoch z celkového počtu 822 žiadostí (13,6 %), zatiaľ čo v roku 2008 to bolo v 88 prípadoch z celkového počtu 909 žiadostí (9,7 %). V porovnaní s predchádzajúcim rokom možno konštatovať, že stúpol počet udelených azylov aj počet udelených doplnkových ochrán približne o 4 %. Celková miera udelených foriem ochrany¹² v roku 2009 dosiahla 25,4 %, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2008 predstavuje nárast o približne 8 percentuálnych bodov (rok 2008 – 17,5 %).

Azyl ako jedna z foriem medzinárodnej ochrany bol v roku 2009 udelený v 14 prípadoch, a to najmä štátnym občanom Iránu (3), Kuby (3), Afganistanu (1), Číny (1), Pakistanu (1), Palestíny (1), Kamerunu (1), Konžskej demokratickej republiky (1) a 1 osobe bez štátnej príslušnosti. V roku 2008 bol azyl udelený v 22 prípadoch, najmä štátnym občanom Iraku (8), Kuby (8) a Palestíny (2). Ženy tvorili polovicu

¹² Celková miera udelených foriem ochrany = (počet udelených azylův + počet poskytnutých doplnkových ochrán / počet udelených azylův + počet poskytnutých doplnkových ochrán + počet rozhodnutí o neudelení azylův) * 100

počtu z udelených azylův, podľa veku išlo prevažne o mužov vo vekovom rozpätí od 18 do 34 rokov.

Azyl z humanitných dôvodov bol udelený v 2 prípadoch, a to štátnym občanom Pakistanu (1) a Číny (1). V oboch rokoch sa azyl udeľoval najmä z dôvodov uvedených v Ženevskom dohovore (§ 8 zákona o azyle). Pomer počtu udelených azylův k počtu podaných žiadostí o azyl v roku 2009 predstavoval 1,7 % (v roku 2008 to bolo 2,4 %), čím došlo k nepatrnému zníženiu počtu udelených azylův o 0,7 percentuálneho bodu.

MÚ MV SR poskytol v roku 2009 doplnkovú ochranu 98 cudzincom (v roku 2008 – 66 cudzincom). Išlo najmä o žiadateľov o azyl z Afganistanu (45), Iraku (10), Iránu (5), Indie (5) a Ruska (5). V roku 2008 bola doplnková ochrana poskytnutá v 66 prípadoch (Afganistan 29, Irak 25 a iné).

Pokiaľ v roku 2008 bolo 88 pozitívnych rozhodnutí v prvostupňovom konaní (22 udelených azylův a 66 poskytnutých doplnkových ochrán), v roku 2009 to bolo 135 pozitívnych rozhodnutí (14 udelených azylův, 89 poskytnutých doplnkových ochrán a 30 povolení na tolerovaný pobyt vydaných policajným útvaram).

Najviac pozitívnych rozhodnutí bolo v roku 2009 vydaných mužom a štátnym príslušníkom z Afganistanu (33 % – išlo výlučne o poskytnutie doplnkovej ochrany) a potom Iraku (7,4 %, pričom v jednom prípade išlo aj o udelenie azylův za účelom zlúčenia rodiny) (2008 – 38 % – udelený azyl aj s poskytnutou doplnkovou ochranou) a z iných krajín. V roku 2008 išlo najmä o mužských štátnych príslušníkov z Afganistanu (33 % – poskytnutá len doplnková ochrana) a z Iraku (28 % – poskytnutá doplnková ochrana a v 8 prípadoch udelenie azylův).

V oboch rokoch nenastal prípad, keď bol zo strany MV SR udelený status dočasného útočiska. Počet zamietnutých konaní v roku 2009 tvoril 145, čo predstavuje 51 % z celkového počtu rozhodnutí vydaných na prvom stupni rozhodnutia.

V roku 2009 bol v prvostupňovom konaní azyl odňatý v 4 prípadoch. Išlo o štátnych príslušníkov z Konga, Číny, Iraku a v 1 prípade o osobu bez štátnej príslušnosti. V prípade doplnkovej ochrany bolo zrušených 40 doplnkových ochrán najmä štátnym príslušníkom z Afganistanu, Arménska, Sýrie a Iránu. V oboch rokoch v prvostupňovom konaní nebolo zrušené dočasné útočisko ani pobyt z humanitných dôvodov.

V druhostupňovom a treťostupňovom konaní počet konečných rozhodnutí v roku 2009 predstavoval 35, z toho počet pozitívnych rozhodnutí tvoril približne 43 % (15) a počet zamietnutých konaní tvoril približne 57 % (20). Išlo opakovane najmä o mužov vo vekovom rozmedzí 18 až 34 rokov a o štátnych príslušníkov z Číny, Vietnamu, Pakistanu a Arménska. Oproti roku 2008 nastal pokles o 35 z celkového počtu 70 konečných rozhodnutí vydaných v druhostupňovom konaní na krajskom a treťostupňovom konaní na najvyššom súde SR.

Vzhľadom na to, že SR sa v roku 2009 ani v roku 2008 nezapojila do ročných presídľovacích programov, nie je možné vykazovať tieto dáta.

6.3 Dublinské transfery

Dublinské stredisko fungujúce v rámci MÚ MV SR komplexne zabezpečuje a vykonáva úlohy vyplývajúce z Nariadenia Rady (ES) č. 343/2003 z 18. februára 2003 (tzv. dublinské nariadenie). Ak štátny príslušník tretej krajiny požiada o azyl na území EÚ, je potrebné overiť a následne určiť zodpovedný štát za posúdenie danej žiadosti, na čo slúži dublinské konanie, ktoré sa riadi Nariadením Rady (ES) č. 343/2003. Dublinské nariadenie ustanovuje presné kritéria a mechanizmy potrebné k určeniu zodpovedného členského štátu na posúdenie žiadosti o azyl. Podľa kritérií sa rozhoduje v jednotlivých dublinských konaniach a vďaka určeným mechanizmom sa postupuje v samotnom konaní. Dublinské stredisko v roku 2009 pracovalo s IS Utečenec a taktiež využívalo systém EURODAC, ktorý je určený na porovnanie odtlačkov prstov s cieľom uplatniť a uľahčiť vykonávanie dublinského nariadenia.

Jednotlivé dublinské žiadosti rozdeľujeme do dvoch základných kategórií, a to prijaté a odchádzajúce žiadosti, podľa čoho ich aj delíme do štatistických tabuliek, ktoré sú následne v jednotlivých kritériách totožné (či ide o počty pre jednotlivé štáty, alebo počty akceptovaných či zamietnutých žiadostí, rozdelenie podľa druhu žiadosti – tri druhy, podľa akého článku dublinského nariadenia boli posúdené, či sa žiadosť zakladala na EURODAC-u a koľko transferov bolo realizovaných).

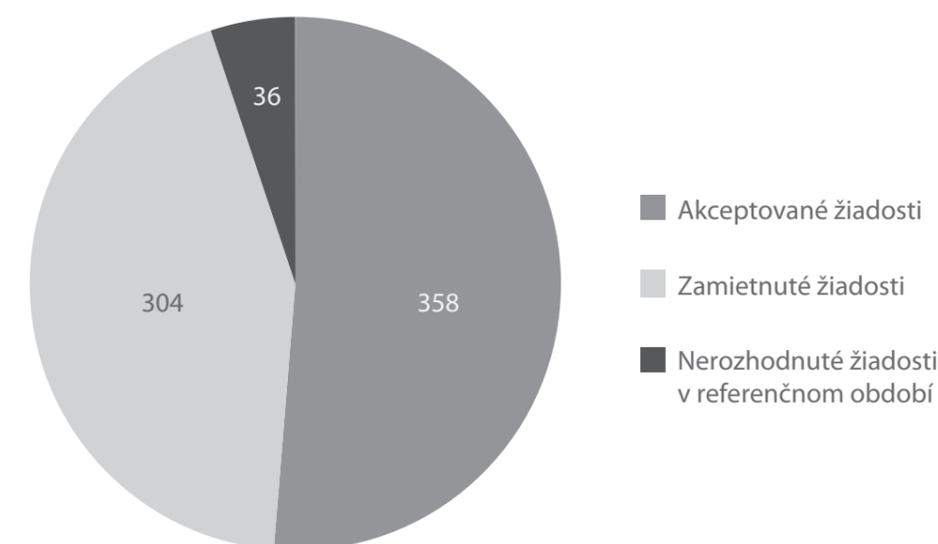
V roku 2009 bolo z iných členských štátov na základe dublinského nariadenia prijatých 698 žiadostí, z ktorých bolo 90 žiadostí o prevzatie a 60 žiadostí o vrátenie späť. Každá žiadosť je prijatá a následne sa o nej rozhoduje podľa konkrétneho článku nariadenia (ktorý nemusí byť totožný), príslušného buď k žiadostiam o prevzatie alebo k žiadostiam o vrátenie späť. Prevažná časť žiadostí o prevzatie, a to konkrétne 86,66 %, bola prijatá na základe článku 9 a 10 Nariadenia Rady (ES) č. 343/2003. Približne rovnaké percento žiadostí (85,20 %) tvoria prijaté žiadosti na základe článku 16 (1) (c) Nariadenia Rady (ES) č. 343/2003, príslušné k žiadostiam o vrátenie späť. Ide o žiadosti, kde je žiadateľ v procese posudzovania na území SR a nachádza sa na území iného členského štátu bez povolenia. Zo spomenutých 698 prijatých žiadostí neobsahovalo len 149 žiadostí zhodu zaslanú centrálnou jednotkou EURODAC, ktorá je výsledkom porovnania odtlačkov prstov žiadateľa o azyl s údajmi o odtlačkoch prstov, ktoré boli predtým odobraté a zaslané do centrálny jednotky zo všetkých štátov uplatňujúcich dublinské nariadenie. Z uvedeného vyplýva, že v 561 prípadoch bola žiadosť založená na EURODAC-u, čiže zhoda obsahovala SR ako štát, v ktorom boli cudzincovi odňaté odtlačky prstov. Počet prijatých žiadostí o informácie, ktoré sú po žiadosti o prevzatie a žiadosti o vrátenie späť tretím druhom žiadostí používaným v dublinskom nariadení, bol 272 žiadostí. Na 4 žiadosti o informácie sa v referenčnom období roku 2009 neodpovedalo.

Tabuľka 21 Prijaté žiadosti – dublinské žiadosti podľa druhu, dôvodu žiadosti a rozhodnutia

Dôvod prijatia dublinských žiadostí	Prijaté žiadosti	Akceptované žiadosti	Zamietnuté žiadosti	Transfery
Celkový počet žiadostí	698	358	304	232
Celkový počet žiadostí o prevzatie	90	22	50	24
Žiadosti o prevzatie: z rodinných dôvodov (čl. 6, čl. 7, čl. 8, čl. 14)	8	1	7	0
Žiadosti o prevzatie: na základe dokumentov (čl. 9, čl. 10, čl. 11, čl. 12)	78	21	39	24
Žiadosti o prevzatie: z humanitárnych dôvodov (čl. 15)	4	0	4	0
Celkový počet žiadostí o vrátenie späť	608	336	254	208
Žiadosti o vrátenie späť: stiahnutie žiadosti počas dublinského konania (čl. 4.5)	4	0	1	0
Žiadosti o vrátenie späť: v procese posudzovania - bez povolenia na území iného štátu (čl. 16.1c)	518	228	219	161
Žiadosti o vrátenie späť: stiahnutie žiadosti - nová žiadosť v inom štáte (čl. 16.1.d)	3	1	2	1
Žiadosti o vrátenie späť: zamietnutá žiadosť - bez povolenia na území iného štátu (čl. 16.1.e)	83	107	32	46
Celkový počet žiadostí na základe EURODAC	561	287	256	:
Žiadosti o prevzatie na základe EURODAC	14	3	9	:
Žiadosti o vrátenie späť na základe EURODAC	547	284	247	:
Celkový počet neukončených žiadostí na konci referenčného obdobia	36	:	:	:
Celkový počet žiadostí o informácie	272	:	:	:
Počet odpovedí na žiadosti o informácie	268	:	:	:

Zdroj: Eurostat.

Zo 698 žiadostí bolo akceptovaných 358 a zamietnutých 304 žiadostí. O zvyšných 36 žiadostiach sa nerozhodlo na konci referenčného obdobia roku 2009. Po akceptovaní prijatej žiadosti je zodpovedným štátom za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny SR, na územie ktorej je osoba následne transferovaná. Z 358 akceptovaných žiadostí, čo je hodnota totožná s počtom osôb, bolo v roku 2009 skutočne prijatých na územie SR 232 osôb. V súvislosti s transferom osôb a ich prijatím na naše územie je nevyhnutná spolupráca dublinského strediska s ÚHCP P PZ, ktorý organizuje a vykonáva transfer osôb. V prípade zodpovednosti SR vybavuje transfer s príslušnou krajinou, informuje príslušné orgány o príchode žiadateľa na naše územie a následne zabezpečuje jeho presun do záchytného, resp. pobytového tábora na Slovensku.

Graf 7 Prijaté žiadosti (súčet žiadostí o prevzatie a žiadostí o vrátenie späť) v roku 2009 podľa rozhodnutia

Zdroj: Graf vytvorený na základe údajov z Eurostatu.

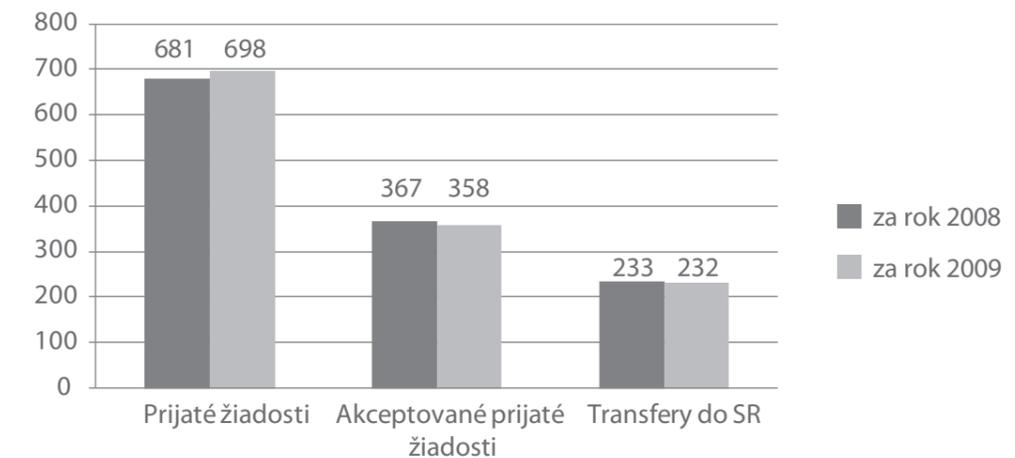
Poradie krajín s najväčším alebo najvýraznejším počtom poslaných žiadostí (z pohľadu SR to znamená počet prijatých žiadostí) ostalo aj v roku 2009 nezmenené. Najviac prijatých žiadostí bolo z Rakúska, tie tvorili 35,1 % z celkového počtu prijatých žiadostí. Druhou krajinou je Nemecko so 104 žiadosťami, nasleduje Francúzsko so 72 žiadosťami.

Tabuľka 22 Celkový počet prijatých žiadostí SR podľa štátov

Krajina, z ktorej bola prijatá dublinská žiadosť	Prijaté žiadosti o prevzatie a žiadosti o vrátenie späť	Celkový počet žiadostí o informácie
Belgicko	26	3
Bulharsko	0	0
Česká republika	6	3
Dánsko	8	3
Nemecko	104	15
Estónsko	0	0
Írsko	3	1
Grécko	1	0
Španielsko	2	0
Francúzsko	72	4
Taliansko	67	5
Cyprus	0	0
Lotyšsko	0	0
Litva	1	1
Luxembursko	1	0
Maďarsko	10	2
Malta	0	0
Holandsko	28	2
Rakúsko	245	180
Poľsko	4	3
Portugalsko	1	0
Rumunsko	4	0
Slovinsko	0	0
Fínsko	2	1
Švédsko	14	6
Veľká Británia	41	0
Island	0	0
Nórsko	13	7
Švajčiarsko	45	36
Celkový počet	698	272

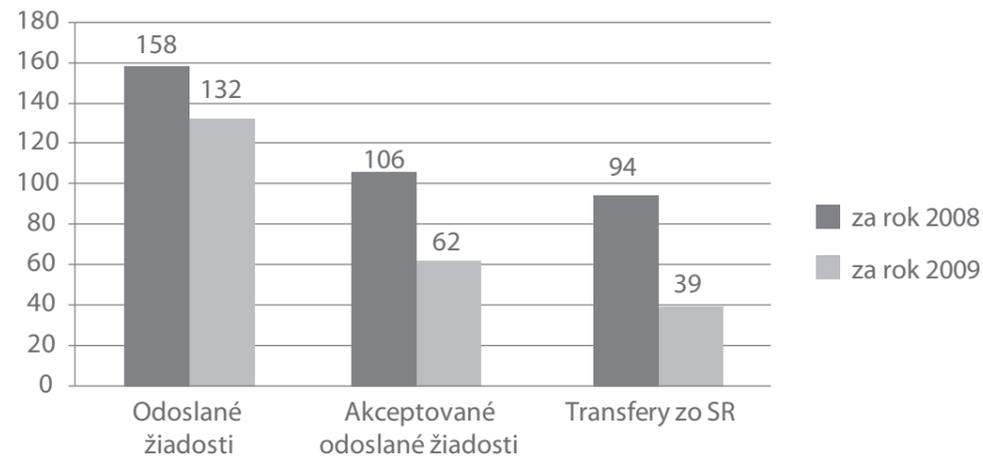
Zdroj: Eurostat.

V porovnaní s rokom 2008 sú jednotlivé hodnoty prijatých žiadostí skoro rovnaké. Konkrétne ide o hodnoty prijatých žiadostí (súčet prijatých žiadostí o prevzatie a prijatých žiadostí o vrátenie späť), akceptovaných a zamietnutých prijatých žiadostí a realizovaných transferov. Viditeľná vyváženosť dvoch rokov je dôsledkom vývoja postavenia SR v EÚ. Hoci Slovensko ostáva aj naďalej tranzitnou krajinou v porovnaní so západnými krajinami EÚ, vďaka dobrému zabezpečeniu vonkajšej schengenskej hranice už nie je štátom, cez ktorý by cudzinci vo veľkom počte vstupovali do Schengenského priestoru.

Graf 8 Prijaté žiadosti SR v zmysle dublinského nariadenia – porovnanie rokov 2008 a 2009

Zdroj: Graf vytvorený na základe údajov z Eurostatu.

Čo sa počtu odchádzajúcich žiadostí týka, v roku 2009 je štátmi uplatňujúcimi dublinské nariadenie 62 žiadostí akceptovaných a 55 žiadostí zamietnutých. V spolupráci s ÚHCP P PZ sa podarilo uskutočniť 39 transferov, čo je iba 62,9 % úspešnosť odovzdania cudzinca do krajiny zodpovednej za posúdenie príslušnej žiadosti o azyl. V porovnaní s rokom 2008 je to výrazne nižší počet transferov uskutočnených zo SR do zodpovednej krajiny v závislosti od počtu akceptovaných žiadostí. Jedným z dôvodov je aj pokles žiadostí o azyl cudzincov, ktorí sa nachádzajú v zaistení. V prípade, že je cudzinec akceptovaný iným členským štátom a jeho zaistenie ešte trvá, je efektívnosť a vykonateľnosť transferu plne úspešná. Naproti tomu úspešnosť realizácie transferu žiadateľa s pobytom v pobytovom tábore je v skutočnosti výrazne nižšia. Vo veľa prípadoch žiadateľ svojvoľne opúšťa tábor a jeho pobyt sa stáva neznámym.

Graf 9 Odoslané žiadosti zo SR v zmysle dublinského nariadenia – porovnanie rokov 2008 a 2009

Zdroj: Graf vytvorený na základe údajov z Eurostatu.

Z celkového počtu odchádzajúcich žiadostí tvorili žiadosti o vrátenie späť 82,58 %. Žiadosti boli založené hlavne na článku 16 (1) (c) Nariadenia Rady (ES) č. 343/2003, čo znamená, že sa žiadateľ nachádza na území SR bez povolenia a jeho žiadosť je v procese posudzovania v inom členskom štáte. Odoslaných bolo 7 žiadostí o prevzatie založených na humanitárnych dôvodoch (hlavne zlúčenie rodiny), z ktorých bola akceptovaná iba 1 žiadosť. Celkový počet odoslaných žiadostí o informácie bol 25 žiadostí.

Tabuľka 23 Odchádzajúce žiadosti – dublinské žiadosti podľa druhu, dôvodu žiadosti a rozhodnutia

Dôvod odoslania dublinských žiadostí	Odoslané žiadosti	Akceptované žiadosti	Zamietnuté žiadosti	Transfery
Celkový počet žiadostí	132	62	55	39
Celkový počet žiadostí o prevzatie	23	4	12	3
Žiadosti o prevzatie: z rodinných dôvodov (čl. 6, čl. 7, čl. 8, čl. 14)	0	0	0	0
Žiadosti o prevzatie: na základe dokumentov (čl. 9, čl. 10, čl. 11, čl. 12)	16	3	7	2
Žiadosti o prevzatie: z humanitárnych dôvodov (čl. 15)	7	1	5	1
Celkový počet žiadostí o vrátenie späť	109	58	43	36
Žiadosti o vrátenie späť: stiahnutie žiadosti počas dublinského konania (čl. 4.5)	0	0	0	0

Žiadosti o vrátenie späť: v procese posudzovania - bez povolenia na území iného štátu (čl. 16.1.c)	89	32	35	19
Žiadosti o vrátenie späť: stiahnutie žiadosti - nová žiadosť v inom štáte (čl. 16.1.d)	0	1	0	1
Žiadosti o vrátenie späť: zamietnutá žiadosť - bez povolenia na území iného štátu (čl. 16.1.e)	20	25	8	16
Celkový počet žiadostí na základe EURODAC	99	47	41	:
Žiadosti o prevzatie na základe EURODAC	7	0	4	:
Žiadosti o vrátenie späť na základe EURODAC	92	47	37	:
Celkový počet neukončených žiadostí na konci referenčného obdobia	15	:	:	:
Celkový počet žiadostí o informácie	25	:	:	:
Počet odpovedí na žiadosti o informácie	25	:	:	:

Zdroj: Eurostat.

Najviac žiadostí bolo poslaných do Rakúska (44 žiadostí), následne do Poľska (17 žiadostí) a Maďarska (15 žiadostí). Výrazne vyšší počet žiadostí odoslaných do spomínaných krajín je spôsobený geografickou polohou – vzájomnou spoločnou hranicou a blízkosťou schengenskej hranice.

Tabuľka 24 Celkový počet odchádzajúcich žiadostí zo SR podľa štátov

Krajina, do ktorej odišla dublinská žiadosť	Odoslané žiadosti o prevzatie a žiadosti o vrátenie späť	Celkový počet žiadostí o informácie
Belgicko	2	0
Bulharsko	1	0
Česká republika	4	1
Dánsko	1	0
Nemecko	9	5
Grécko	8	0
Španielsko	3	1
Francúzsko	2	3
Taliansko	1	1
Luxembursko	1	0
Maďarsko	17	0

Holandsko	3	2
Rakúsko	44	7
Poľsko	15	0
Rumunsko	8	0
Fínsko	2	1
Švédsko	6	1
Veľká Británia	2	1
Nórsko	1	0
Švajčiarsko	2	2
Celkový počet	132	25

Zdroj: Eurostat.

V roku 2009 neboli prijaté žiadne legislatívne zmeny v oblasti nelegálnej migrácie a návratov, ktoré by priamo súviseli s uplatňovaním dublinského nariadenia.

6.4 Maloletí žiadatelia o azyl bez sprievodu

Maloletými žiadateľmi o azyl bolo v roku 2009 podaných 28 žiadostí, čo predstavuje približne 4 % z celkového počtu 822 žiadostí o azyl. Minulý rok pomer maloletých žiadateľov k celkovému počtu podaných žiadostí tvoril približne 8 %. Najpočetnejšou vekovou kategóriou maloletých bez sprievodu zostáva aj naďalej veková skupina od 16 do 17 rokov, čo v oboch rokoch predstavovalo okolo 83 %. Čo sa týka pohlavia maloletých bez sprievodu stále absolútne dominujú muži. V roku 2009 boli evidované len 2 žiadosti o udelenie azylu podané osobou ženského pohlavia. Poradie 5 krajín s najväčším počtom žiadostí o udelenie azylu maloletých bez sprievodu bolo takmer v oboch rokoch rovnaké – Moldavsko, Afganistan, Bangladéš, Čierna Hora a Gruzínsko.

Bibliografia

Literatúra

Kolektív autorov, Výročná štatistická správa o migrácii a medzinárodnej ochrane v Slovenskej republike 2008, Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť, IOM, 2010.

Potočková, I., Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu 2009, Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť, IOM, 2009.

Domonkos, T., Páleník, M., Radvanský, M., Saturovanie dopytu po pracovnej sile prostredníctvom migrácie v SR, Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť, IOM, 2010.

Katerinková, M. a kol., Zahraničné sťahovanie a cudzinci v Slovenskej republike v roku 2009, Štatistický úrad SR, 2010.

Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ, Strategická analýza nelegálnej migrácie v SR za rok 2009.

Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ, Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2009.

Zákony

Zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 862/2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane

Nariadenie Rady (ES) č. 343/2003 z 18. februára 2003 ustanovujúceho kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov

Internet

www.minv.sk
www.statistics.sk
www.emn.sk

IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu
Úrad v Slovenskej republike
Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v SR
Grösslingová 4, 811 09 Bratislava, Slovenská republika
www.iom.sk, www.emn.sk

ISBN 978-80-89506-10-1